

De nieuwe Belgische arbitragewet van 24 juni 2013

Luc DEMEYERE
Advocaat aan de balie te Antwerpen en te Brussel

Herman VERBIST
Advocaat aan de balie te Gent en te Brussel

Op 28 juni 2013 verscheen in het Belgisch Staatsblad de wet van 24 juni 2013 die deel VI van het Gerechtelijk Wetboek (nieuwe art. 1676 tot 1722 Ger.W.) grondig wijzigt.¹ Met deze nieuwe arbitragewet, die gebaseerd is op de Modelwet inzake internationale handelsarbitrage van de Commissie van de Verenigde Naties voor Internationaal Handelsrecht (Uncitral) van 1985, zoals gewijzigd in 2006, schaarst België zich in de rij landen met een zeer vooruitstrevende wetgeving inzake arbitrage, zowel voor nationale als internationale arbitrage. Deze bijdrage geeft een overzicht van de nieuwe arbitragewet, waarbij de belangrijkste wijzigingen worden toegelicht (II). Tot slot wordt het belang beklemtoond van deze wet om België internationaal te profileren als een land dat zeer geschikt is om er ook internationale arbitrages te laten plaatsvinden (III).²

I. Inleiding

A. Inwerkingtreding nieuwe arbitragewet op 1 september 2013 – Overgangsrecht

1. Per 1 september 2013 is de nieuwe Belgische arbitragewet in werking getreden.³ De wet van 24 juni 2013 tot wijziging van het zesde deel van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de arbitrage heft art. 1676-1723 Ger.W. op, die werden ingevoegd door de wet van 4 juli 1972,⁴ zoals gewijzigd bij de wetten van 27 maart 1985⁵ en

19 mei 1998.⁶ De nieuwe wet is van toepassing op de arbitrages die aanvangen op of na 1 september 2013⁷ en tevens op vorderingen die bij de rechter aanhangig worden gemaakt voor zover het arbitrages betreft aangevangen op of na 1 september 2013.⁸

De oude arbitragewet blijft daarentegen van toepassing op de arbitrages die waren aangevangen vóór 1 september 2013⁹ en blijft eveneens van toepassing op de vorderingen die bij de rechter aanhangig zijn of worden gemaakt, voor zover het arbitrages betreft aangevangen vóór 1 september 2013.¹⁰

Deze afwijking van art. 3 Ger.W. beoogt te voorkomen dat een wijziging van het gerechtelijk recht de verwachtingen van partijen bij het instellen van een arbitrale procedure verschalkt.

¹ Het voorontwerp van de nieuwe arbitragewet werd voorbereid door een werkgroep van Cepani (Het Belgisch Centrum voor Arbitrage en Mediatie). Deze werkgroep werd voorgezeten door de heer Guy Keutgen en bestond uit de volgende leden: Olivier Caprasse, Fons Borginon, Georges-Albert Dal, Dirk De Meulemeester, Luc Demeyere, Johan Erauw, Michel Flamée, Pierre Gabriël, Françoise Lefèvre, Didier Matray, Charles Price, Piet Taelman, Hans Van Houtte en Herman Verbist.

² De minister van Justitie beklemtoonde dit potentieel in een publicatie die werd uitgebracht over de nieuwe wet, waarin tevens de wet in een Engelse en Duitse vertaling werd gepubliceerd (zie: «Woord vooraf» van de Minister in *Arbitrage-Schiedsverfahren-Arbitration*, Federale Overheidsdienst Justitie, 2013, 124 p.).

³ De wet is in werking getreden op de eerste dag van de derde maand na die waarin ze is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*. De wet van 24 juni 2013 tot wijziging van het zesde deel van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de arbitrage werd gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 28 juni 2013, p. 41.263-41.277.

⁴ Wet van 4 juli 1972 tot goedkeuring van de Europese Overeenkomst houdende een eenvormige wet inzake arbitrage, ondertekend te Straatsburg op 20 januari 1966, en tot invoering in het Gerechtelijk Wetboek van een zesde deel betreffende de arbitrages, *BS* 8 augustus 1972, p. 8717-8736.

⁵ Wet van 27 maart 1985 betreffende de nietigverklaring van scheidsrechterlijke uitspraken, *BS* 13 april 1985, p. 5106.

⁶ Wet van 19 mei 1998 tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de arbitrage, *BS* 7 augustus 1998, p. 25.353-25.355.

⁷ Art. 59, eerste lid van de wet van 24 juni 2013.

⁸ Art. 59, derde lid van de wet van 24 juni 2013. Het is dus niet de datum van de inleiding van de gerechtelijke procedure die bepaalt of de oude dan wel de nieuwe arbitragewet van toepassing is, maar de aanvangsdatum van de arbitrage waarop deze gerechtelijke procedure betrekking heeft. Zoals verder aangegeven, is de aanvangsdatum van een arbitrage de datum waarop het verzoek tot arbitrage overeenkomstig art. 1678, § 1 Ger.W. werd ontvangen door de verweerder (zie hierover art. 1702 Ger.W.).

⁹ Art. 59, tweede lid van de wet van 24 juni 2013.

¹⁰ Art. 59, vierde lid van de wet van 24 juni 2013.

B. De Uncitral-Modelwet als uitgangstekst

2. De nieuwe arbitragewet is gebaseerd op de Uncitral-Modelwet.¹¹ Met deze nieuwe arbitragewet schaarst België zich in de lijst van nu 67 landen die zich geheel of gedeeltelijk door deze Modelwet hebben laten inspireren.¹² Op sommige punten gaat de nieuwe Belgische arbitragewet verder dan de Uncitral-Modelwet.¹³ De nieuwe arbitragewet heeft niet het in de Uncitral-Modelwet opgenomen onderscheid tussen internationale en nationale arbitrages ingevoerd, dat in enkele andere landen in de arbitragewet werd opgenomen.¹⁴ Dit onderscheid leidt vaak tot betwistingen over de kwestie van de nationale of internationale aard van de arbitrage, welke betwistingen rechtsonzekerheid in de hand werken. Toch blijft in de nieuwe Belgische arbitragewet een onderscheid gehandhaafd m.b.t. het rechtsmiddel van de vordering tot vernietiging tegen de arbitrale uitspraak tussen Belgische en niet-Belgische partijen.¹⁵

Om de leesbaarheid te bevorderen, zijn in de wet, naar het voorbeeld van de Uncitral-Modelwet, de verschillende artikelen in hoofdstukken gebundeld.

C. Beginselen van gemeen recht

3. Een aantal vragen waarover bepalingen waren opgenomen in de oude arbitragewet, worden niet meer rechtstreeks behandeld in de nieuwe arbitragewet, omdat in een dergelijk geval de beginselen van het gemeen recht toepassing vinden.¹⁶

II. De nieuwe bepalingen van de arbitragewet

A. Algemene bepalingen

4. Naar het voorbeeld van de Uncitral-Modelwet bevat de nieuwe arbitragewet een uitvoerig eerste hoofdstuk met diverse algemene bepalingen. Deze betreffen de arbiteerbaarheid van geschillen, de handelingsbekwaamheid van partijen om een arbitrageovereenkomst te sluiten, de internationale bevoegdheid van de Belgische rechter, een aantal definities, de wijze waarop kennisgevingen kunnen geschieden, de aanvang van termijnen, een vermoeden van afstand van bezwaar en de rechtbanken die bevoegd zijn in verband met arbitrage.

1° Arbitreerbaarheid

5. Naar het voorbeeld van het Zwitserse en Duitse recht¹⁷ voert art. 1676, § 1 Ger.W. een nieuw criterium in, namelijk de vraag of het geschil van vermogensrechtelijke aard is, d.w.z. wanneer het geschil «in geld waardeerbaar» is.¹⁸ Dit nieuwe criterium maakt een einde aan de controverse die er in het verleden bestond over de kwestie of geschillen die zich uitspreken over materies die de openbare orde aanbelangen, vatbaar zijn voor arbitrage. Voor geschillen die niet van vermogensrechtelijke aard zijn, blijft, zoals onder het oude recht,¹⁹ verder gelden dat zij het voorwerp van een arbitrage kunnen uitmaken indien de partijen over het voorwerp van het geschil een dading kunnen aangaan.

6. Volledigheidshalve bepaalt art. 1676, § 4 Ger.W. dat «de voorgaande bepalingen gelden, behoudens waar de wet anders voorziet». Verschillende wettelijke bepalingen betreffen de arbitreerbaarheid van specifieke geschillen, zoals geschillen voortvloeiend uit arbeidsovereenkomsten, waarbij vaak de bekommernis voorstaat de economisch zwakkere partij te beschermen.²⁰ Voorts

¹¹ De Modelwet van Uncitral inzake internationale handelsarbitrage werd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties goedgekeurd op 11 december 1985 en enkele wijzigingen aan de Modelwet werden goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 4 december 2006.

¹² Voor een grondige bespreking van de Uncitral-Modelwet en haar toepassing in verschillende landen, zie: P. BINDER, *International Commercial Arbitration and Conciliation in Uncitral Model Law Jurisdictions*, Londen, Sweet & Maxwell, 2010, 716 p.

¹³ Zie ook: M. PIERS en D. DE MEULEMEESTER, «Nieuwe Arbitragewet – België is voortaan een «Uncitral-Modelwet»-land», *NJW*, 2013, 726-736; M. PIERS en D. DE MEULEMEESTER, «The Adoption of the Uncitral Model Law Encourages Arbitration in Belgium», *b-Arbitra*, 2013, nr. 2, p. 367-404.

¹⁴ De memorie van toelichting verwijst naar Frankrijk (art. 1504 NCPC, ingevoerd bij decreet van 13 januari 2011) en Zwitserland (art. 176 WIPR van 18 december 1987 voor internationale arbitrage en art. 353 tot 399 CPOC, wet van 19 december 2008, voor nationale arbitrage).

¹⁵ Art. 1718 Ger.W.

¹⁶ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 7.

¹⁷ Art. 177 WIPR (Zwitserland); art. 1030 ZPO (Duitsland); memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 9.

¹⁸ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 10; I. VEROUGSTRÆTE, «De basisprincipes van de arbitrageprocedure» in M. PIERS (ed.) *De nieuwe arbitragewet 2013. Essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 30.

¹⁹ Art. 1676, § 1 Ger.W. (oud).

²⁰ Zie hierover: G. KEUTGEN en G.-A. DAL, *L'arbitrage en droit belge et international, I, Le droit belge*, Brussel, Bruylant, 2006, 112: transportovereenkomsten; 129-135: intellectuele eigendomsrechten; 135-137: verzekeringsovereenkomsten. In sommige landen kunnen arbeidsrechtelijke verhoudingen wel aan arbitrage worden voorgelegd. Dit is met name het geval in Nederland voor individuele en collectieve arbeidsgeschillen. Zie: H. SNIJDERS, *Nederlands arbitragerecht. Een artikelsgewijs commentaar op de art. 1020-1076 Rv.*, Deventer, Kluwer, 2011, 89; W. RAUWS, «La réconciliation, la conciliation et l'arbitrage lors des conflits collectifs entre salariés et employeur aux Pays-Bas» in M. RIGAUX en P. HUMBLET (eds.), *Conciliation, médiation et arbitrage. Vers une régulation européenne des modes alternatifs du règlement des conflits (collectifs) du travail*, Brussel, Bruylant, 2011, 178.

zijn er verschillende materies die aanleiding hebben gegeven tot specifieke rechtspraak inzake de arbiteerbaarheid, zoals huurovereenkomsten,²¹ mededingingsrecht,²² vennootschappenrecht,²³ concessiewetgeving,²⁴ handelsagentuurwetgeving²⁵ en consumentenbescherming.²⁶ Voor een aantal van deze materies werd de arbiteerbaarheid aanvaard, voor zover de overeenkomst tot arbitrage werd gesloten na het ontstaan van het geschil of, soms, voor zover het geschil beslecht werd volgens het Belgische recht.²⁷ Voor concessiegeschillen oordeelde het Hof van Cassatie dat de rechter verplicht is om de arbiteerbaarheid van een concessiegeschil, waarin een buitenlands recht werd overeengekomen, uit te sluiten wanneer volgens zijn eigen rechtsstelsel (*lex fori*) het geschil niet mag worden onttrokken aan de gewone rechtbanken.²⁸ Het Hof van Cassatie besliste bovendien dat de rechter de mogelijkheid om een beroep te doen op arbitrage mag laten afhangen van voorwaarden die los staan van de toestand van partijen of van het voorwerp van het geschil, en dat de afwijzing van de arbiteerbaarheid dus niet noodzake-

lijkerwijze dient te gebeuren op grond van een rechtsregel uit de *«lex fori»* die het voorwerp van het geschil per se niet vatbaar acht voor arbitrage.²⁹ De invoering van het criterium van arbiteerbaarheid van geschillen «van vermogensrechtelijke aard», dat volgens de memorie van toelichting ruim moet worden geïnterpreteerd naar het voorbeeld van de Duitse en de Zwitserse arbitragewet,³⁰ kan opnieuw de vraag aan de orde stellen of de Belgische rechtspraak de arbiteerbaarheid van concessiegeschillen zal erkennen wanneer de concessieovereenkomst aan een vreemde wet is onderworpen.³¹

2° *Handelingsbekwaamheid tot het aangaan van een arbitrageovereenkomst*

7. Zoals onder de oude arbitragewet, wordt een specifieke bepaling opgenomen met betrekking tot arbitrageovereenkomsten aangegaan door publiekrechtelijke rechtspersonen.³² De nieuwe tekst komt tegemoet aan de terechte kritiek uitgebracht op de oude tekst. De nieuwe tekst spreekt over «de beslechting van geschillen over een overeenkomst», terwijl de oude wet aanleiding gaf tot interpretatiemoeilijkheden door te verwijzen naar «een geschil betreffende de totstandkoming of de uitvoering van een overeenkomst».³³

3° *Internationale bevoegdheid van de Belgische rechter*

8. Van zodra een arbitrage enig element van extraneïteit inhoudt, hetzij wegens de nationaliteit van de partijen, hetzij wegens de plaats van de arbitrage, of om enige andere reden, kan de vraag rijzen naar de internationale bevoegdheid van de Belgische rechter.

Art. 1676, § 6 Ger.W. bepaalt dat art. 5 tot 14 van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht van toepassing zijn op de arbitrages. Deze bepalingen bevatten de regels betreffende

²¹ G. KEUTGEN en G.-A. DAL, *o.c.*, 113.

²² Zie: G. KEUTGEN en G.-A. DAL, *o.c.*, 114-121; F. DE LY e.a., *Arbitrage en Mededingingsrecht. Bijdragen aan het Colloquium van Cepani van 9 december 2010*, Brussel, Bruylant, 2010, 261 p.

²³ G. KEUTGEN en G.-A. DAL, *o.c.*, 123-125; A. BENOÎT-MOURY e.a., *Arbitrage en vennootschap. Rapporten van het Colloquium van Cepani van 8 december 1999*, Brussel, Bruylant, 1999, 372 p.

²⁴ Wet van 27 juli 1961 betreffende de eenzijdige beëindiging van de voor onbepaalde tijd verleende concessies van alleenverkoop, BS 5 oktober 1961 (thans opgenomen in art. X.35 tot art. X.40 Wetboek van Economisch Recht).

²⁵ Cass. 3 november 2011, RW 2011-12, 1646, noot D. MERTENS, RABG 2011, 417, noot K. SWERTS en B. VOLDERS, «Over de arbiteerbaarheid van agentuurgeschillen»; Cass. 5 april 2012, TBH 2012, 937.

²⁶ H. VERBIST, *De rechtsbescherming van partijen in privaatrechtelijke handelsarbitrage*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 54-67. Op 21 mei 2013 namen het Europees Parlement en de Raad twee instrumenten aan om de buitengerechtelijke beslechting van consumentengeschillen en de online behandeling van consumentengeschillen te bevorderen: enerzijds de Verordening (EU) nr. 524/2013 van 21 mei 2013 betreffende onlinebeslechting van consumentengeschillen en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 en Richtlijn 2009/22/EG, *Pb.L.*, 18 juni 2013, afl. 165/1. De Verordening ODR consumenten is van toepassing met ingang van 9 januari 2016, met uitzondering van een aantal bepalingen die reeds van toepassing zijn met ingang van 8 juli 2013 of van toepassing zullen zijn met ingang van 9 juli 2015. Anderzijds de Richtlijn 2013/11/EU van 21 mei 2013 betreffende alternatieve beslechting van consumentengeschillen en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 en Richtlijn 2009/22/EG, *Pb.L.*, 18 juni 2013, afl. 165/63. Deze richtlijn moet door de lidstaten worden omgezet tegen uiterlijk 9 juli 2015.

²⁷ L. DEMEYERE, «De arbitrageovereenkomst en de arbiteerbaarheid» in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013. Essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 1-25.

²⁸ Cass. 16 november 2006, JLMB 2007, 472, TBH 2007, 890, noot L. MERTENS, «Arbitrabilité des litiges concernant la résiliation des concessions de vente exclusive soumises à la loi belge du 27 juillet 1961: la bouteille à encre est-elle enfin épuisée?». Het Hof van Cassatie besliste dat: «Lorsque la convention d'arbitrage est, comme en l'espèce soumise à une loi étrangère, le juge saisi d'un déclinatoire de juridiction doit exclure l'arbitrage si, en vertu de la loi du for, le litige ne peut être soustrait à la juridiction des tribunaux étatiques, [...]».

²⁹ Cass. 14 januari 2010, RW 2010-11, 1087, noot D. MERTENS, «Over de arbiteerbaarheid van concessiegeschillen. Eindelijk een uitgemaakte zaak?», *RCJB* 2013, 249 e.v., noot M. TRAEST, «Encore... un arrêt de la Cour de cassation sur l'arbitrabilité des litiges relatifs à la résiliation, sous l'empire de la loi du 27 juillet 1961, des concessions de vente exclusive».

³⁰ J. ERAUW, «Rond arbitrage rijzen vragen van internationale aard inzake bevoegdheid, toepasselijk recht en exequatur» in M. PIERS (ed.), *De nieuwe Belgische arbitragewet 2013. Essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 133-135.

³¹ Voor een verdere ondersteuning van dit betoog, zie: P. HOLLANDER, «Développements récents concernant les conflits de juridictions et de lois et l'arbitrage en matière de contrats de distribution commerciale» in C. DELFORGE (ed.), *Actualités en matière de rédaction des contrats de distribution*, Brussel, Bruylant, 2014, 119; H. VERBIST, «Rechtsbescherming bij het sluiten van een arbitrageovereenkomst» in *Liber Amicorum Johan Erauw*, te verschijnen bij Intersentia in 2014.

³² Art. 1676, § 3 Ger.W.

³³ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 10.

de internationale bevoegdheid van Belgische rechters.³⁴ Art. 1676, § 6 Ger.W. voegt een bijkomende bevoegdheidsgrond toe, namelijk dat de Belgische rechters eveneens bevoegd zijn wanneer de plaats van de arbitrage in de zin van art. 1701, § 1 Ger.W. in België ligt bij de inleiding van de vordering.

Een Belgische rechter kan worden geadieerd voor een aantal vorderingen betreffende arbitrages waar de plaats van arbitrage zich buiten België bevindt.³⁵ Het betreft de beoordeling over de rechtsmacht,³⁶ het toekennen van voorlopige of bewarende maatregelen vóór of tijdens een arbitrage,³⁷ de erkenning en uitvoerbaarverklaring van voorlopige of bewarende maatregelen genomen door een scheidsgerecht (art. 1696 tot 1698 Ger.W.), de bewijsverkrijging³⁸ en de erkenning en uitvoerbaarverklaring van een arbitrale uitspraak van een scheidsgerecht.³⁹

4° Definities

9. Met de definitie van «mededeling» in art. 1677, § 1 Ger.W. heeft de wetgever een onderscheid willen creëren met de «kennisgeving» waarvan sprake in art. 32, 2° Ger.W.; deze laatste term betreft een mededeling per gerechtsbrief, uitgaande van een griffie,⁴⁰ welk geval zich in het raam van een arbitrageprocedure als zodanig niet zal voordoen. Om van een «mededeling» te kunnen spreken, is vereist dat een communicatiemiddel of een manier van verzenden wordt gehanteerd die een bewijs van verzending oplevert.⁴¹ De nieuwe arbitragewet voorziet overigens expliciet in de mogelijkheid om mededelingen te doen via elektronische post.⁴² De term «mededeling» is ruim opgevat.⁴³ De arbitragewet geeft geen definitie van «derde» en ook niet van «arbitrage-instelling», maar art. 1677, § 2 Ger.W. bepaalt dat, met uitzondering van de uitoefening van de rechtsmacht door het scheidsgerecht,⁴⁴ partijen aan een derde de opdracht kunnen geven om over een aangelegenheid geregeld in

de arbitragewet, te beslissen. Onder een «derde» kan ook een «arbitrage-instelling» begrepen worden.⁴⁵

5° Bestemming van mededelingen en aanvang van termijnen, behalve in geval van een afwijkende overeenkomst tussen partijen

10. Art. 1678, § 1 Ger.W. geeft aan op welk adres mededelingen kunnen gebeuren. Een belangrijke nieuwigheid is dat, indien een partij geen gekende woonplaats heeft en er na «redelijk onderzoek» geen adres gevonden kan worden, de mededeling kan worden afgegeven of toegezonden aan het laatst bekende adres.⁴⁶ Naar het voorbeeld van art. 53bis Ger.W. bevat de wet nu een aantal bepalingen over de aanvang van termijnen, waarbij weliswaar de mogelijkheid aan de partijen gelaten wordt om hiervan af te wijken.⁴⁷ Wanneer een door partijen gekozen arbitragereglement andere bepalingen over de aanvang van de termijnen bevat, zullen deze bij voorrang toepassing vinden.⁴⁸

6° Vermoeden van afstand om onregelmatigheden in te roepen

11. Teneinde het risico te voorkomen dat een partij een beweerde onregelmatigheid zou «opsparen» om op een later tijdstip de vernietiging van een arbitrale uitspraak te vorderen – een vorm van de zogenaamde *guerilla tactics* –, herneemt art. 1679 Ger.W. de gedachte vervat in art. 4 Uncitral-Modelwet,⁴⁹ maar hanteert het de bewoordingen van art. 1466 van de Franse arbitragewet.⁵⁰ Aldus wordt een partij die een onregelmatigheid kende en ze niet zonder gerechtvaardigde grond te gepasten tijde

³⁴ J. ERAUW, o.c., in M. PIERS (ed.), *De nieuwe Belgische arbitragewet 2013. Essentiële bepalingen en hun praktische werking*, 138-141.

³⁵ Art. 1676, § 8 Ger.W.

³⁶ Art. 1682 Ger.W.

³⁷ Art. 1683 Ger.W.

³⁸ Art. 1708 Ger.W.

³⁹ Art. 1719-1722 Ger.W.

⁴⁰ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 11-12.

⁴¹ P. TAELEMAN, «Het verzoek tot arbitrage en andere mededelingen in het raam van een arbitrageprocedure» in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013. Essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 45.

⁴² Art. 1678, §§ 1-2 Ger.W.

⁴³ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 12.

⁴⁴ Art. 1710 Ger.W.

⁴⁵ Er zijn tal van arbitrage-instellingen in België. Voor een overzicht, zie: H. VERBIST en B. DE VUYST (eds.), *Arbitrage en alternatieve geschillenbeslechting in België / Arbitrage et modes alternatifs de règlement des conflits en Belgique (Een overzicht van de in België aanwezige arbitrage- en mediatie-instellingen en ombudsdiensten/Une étude des institutions d'arbitrage et de médiation et des services d'ombudsman présents en Belgique)*, Brugge, die Keure, 2002, 536 p. Voor een bespreking van het nieuwe Cepani-Arbitragereglement van 2013, zie: D. DE MEULEMEESTER en H. VERBIST, *Arbitrage in de Praktijk. Op basis van het Cepani-Arbitragereglement van 1 januari 2013 met verwijzingen naar deel VI van het Gerechtelijk Wetboek*, Brussel, Bruylant, 2013, 498 p.; L. DEMEYERE en H. VERBIST, «Het nieuwe Cepani-Arbitragereglement van 1 januari 2013», *RW* 2013-14, 682-695.

⁴⁶ Art. 1678, § 1, tweede lid Ger.W.

⁴⁷ Art. 1678, § 2 Ger.W.

⁴⁸ Het Cepani-Arbitragereglement van 2013 bevat in art. 8 een aantal bepalingen inzake de kennisgevingen aan partijen en de aanvang van de termijnen. Het ICC-Arbitragereglement van 2012 bevat bepalingen ter zake in art. 3.

⁴⁹ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 13.

⁵⁰ Het decreet van 13 januari 2011 hervormde het Franse arbitragerecht, dat is opgenomen in art. 1442 tot 1527 van de *Nouveau Code de Procédure Civile*; zie in dit verband o.m.: H.-J. NOUGEIN en R. DUPEYRÉ, *Règles et pratiques du droit français de l'arbitrage*, Parijs, Lextenso éditions, 2012, 453 p.

inroept voor het scheidsgerecht, geacht er afstand van te doen om zich daarop te beroepen.⁵¹

7° Bevoegde rechtbank

12. De landen die de Uncitral-Modelwet overnemen, bepalen welke rechtbanken de bevoegdheid hebben om bepaalde taken te vervullen in verband met arbitrage (art. 6 Uncitral-Modelwet). De nieuwe Belgische arbitragewet kent voor een aantal welbepaalde taken (i) de bevoegdheid toe aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekend zoals in kort geding, en (ii) in alle andere gevallen de volstreekte bevoegdheid toe aan de rechtbank van eerste aanleg, en dit (iii) onverminderd de bevoegdheid van de voorzitter rechtsprekend in kort geding inzake het nemen van voorlopige en bewarende maatregelen en onverminderd de bevoegdheid van de beslagrechters. Kenmerkend voor uitspraken «zoals in kort geding» is dat het uitspraken over de grond van de zaak betreft, maar dat de procedure gevoerd wordt met toepassing van de spoedprocedure van het kort geding,⁵² ook wanneer er geen spoed of dringende reden is.⁵³

De gevallen waarin bevoegdheid wordt toegekend aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekend zoals in kort geding, zijn de aanstelling van een arbiter,⁵⁴ de vervanging van een arbiter,⁵⁵ het ontslag, de wraking, het in gebreke blijven of de onbekwaamheid van een arbiter,⁵⁶ het bepalen van een termijn waarbinnen de arbiter zijn uitspraak dient te doen⁵⁷ en het nemen van maatregelen nodig voor de bewijsverkrijging.⁵⁸ In al deze gevallen kan tegen de beslissing van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekend zoals in kort geding, geen rechtsmiddel – dus ook geen cassatieberoep – worden ingesteld, met uitzondering van het geval waarin de voorzitter besliste om de gevorderde aanstelling van een arbiter af te wijzen, tegen welke beslissing de verzoekende partij hoger beroep kan instellen.⁵⁹ De aanstelling van een arbiter kan gebeuren op eenzijdig verzoekschrift uitgaande van de meest gereede partij⁶⁰, in

de andere gevallen zal in de regel een dagvaarding moeten worden uitgebracht.

In alle gevallen die niet in deze gevallen van art. 1680, § 1 tot § 4 Ger.W. bedoeld zijn, is de rechtbank van eerste aanleg bevoegd. De rechtbank van eerste aanleg bevestigt, na dagvaarding, in eerste en laatste aanleg.⁶¹ Deze uitsluiting van hoger beroep is een van de belangrijkste innovaties van de nieuwe arbitragewet. In de gevallen die onder de restbepaling van art. 1680, § 5 Ger.W. vallen, blijft een voorziening in cassatie mogelijk op basis van de algemene bepaling van art. 609, § 1 Ger.W.⁶² Ten slotte blijft de kortgedingrechter bevoegd om een voorlopige of bewarende maatregel te bevelen in verband met een arbitrageprocedure, krachtens dezelfde rechtsmacht als met betrekking tot gerechtelijke procedures.⁶³

8° Beperking van het aantal territoriaal bevoegde rechtbanken

13. De vorderingen bedoeld in art. 1680 Ger.W. vallen onder de bevoegdheid van de rechter wiens zetel die is van het hof van beroep met in zijn rechtsgebied de plaats waar de arbitrage is bepaald (art. 1680, § 6 Ger.W.). Voor de uitvoerbaarverklaring van arbitrale uitspraken evenwel, is de territoriaal bevoegde rechtbank de rechtbank van eerste aanleg in het rechtsgebied van het hof van beroep waarin de partij (natuurlijke persoon of rechtspersoon) tegen wie de uitvoerbaarverklaring wordt gevorderd, zijn of haar woonplaats of, bij afwezigheid daarvan, gewone verblijfplaats of, voor een rechtspersoon, zijn maatschappelijke zetel of, bij gebreke daarvan, zijn vestigingsplaats of bijkantoor heeft.⁶⁴

De concentratie van procedures bij vijf voorzitters/rechtbanken van eerste aanleg (nl. te Antwerpen, Bergen, Brussel, Gent en Luik) voor alle vorderingen, behalve de uitvoerbaarverklaring, beoogt de vertrouwde met arbitrage bij de rechters te verhogen.⁶⁵

⁵¹ Deze gedachte wordt expliciet herhaald in art. 1717, § 5 Ger.W. betreffende een aantal rechtsgronden voor het instellen van de vordering tot vernietiging tegen de arbitrale uitspraak.

⁵² P. VAN ORSHOVEN, M. BOES en B. ALLEMEERSCH, *Tussen gelijk hebben en gelijk krijgen. Gerechtelijk recht voor bachelors*, Leuven, Acco, 2010, 377.

⁵³ J. LAENENS, K. BROECKX, D. SCHEERS en P. THIRIAR, *Handboek Gerechtelijk Recht*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 278.

⁵⁴ Art. 1680, § 1, eerste lid Ger.W.

⁵⁵ Art. 1680, § 1, tweede lid Ger.W.

⁵⁶ Art. 1680, § 2 Ger.W.

⁵⁷ Art. 1680, § 3 Ger.W.

⁵⁸ Art. 1680, § 4 Ger.W.

⁵⁹ Art. 1680, § 1, laatste lid Ger.W.

⁶⁰ Art. 1680, § 1, eerste lid Ger.W.

⁶¹ Art. 1680, § 5 Ger.W.

⁶² Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 14.

⁶³ Art. 1698 Ger.W.

⁶⁴ Art. 1720, § 2 Ger.W.

⁶⁵ Sinds 1 april 2014 moet dit worden gelezen als de Rechtbank van Eerste Aanleg Antwerpen, afdeling Antwerpen; de Rechtbank van Eerste Aanleg Henegouwen, afdeling Bergen (*tribunal de première instance du Hainaut, division Mons*); de Nederlandstalige Rechtbank van Eerste Aanleg Brussel respectievelijk de Franstalige Rechtbank van Eerste Aanleg Brussel (*le tribunal francophone de première instance Bruxelles*); de Rechtbank van Eerste Aanleg Oost-Vlaanderen, afdeling Gent; de Rechtbank van Eerste Aanleg Luik, afdeling Luik (*tribunal de première instance de Liège, division Liège*) (wet van 19 juli 2012 betreffende de hervorming van het gerechtelijk arrondissement Brussel, *BS* 19 juli 2012, p. 49.293 en 49.295; KB van 14 maart 2014 betreffende de verdeling van de arbeidshoven, de rechtbanken van eerste aanleg, de arbeidsrechtbanken, de rechtbanken van koophandel en de politierechtbanken in afdelingen, *BS* 24 maart 2014, p. 23.052-23.053.

De terugvalpositie, indien de plaats van de arbitrage niet is bepaald, is dat de rechter bevoegd is wiens zetel die is van het hof van beroep met in zijn rechtsgebied de rechtbank die bevoegd zou zijn geweest om kennis te nemen van het geschil, indien het niet aan arbitrage was onderworpen.⁶⁶

Vorderingen in kort geding of voor een beslagrechter in verband met een arbitrage vallen niet onder de in art. 1680 Ger.W. bedoelde vorderingen. Deze vorderingen worden bijgevolg niet geconcentreerd bij de voormelde vijf rechtbanken. Art. 1698 Ger.W. vermeldt uitdrukkelijk dat de kortgedingrechter zijn rechtsmacht uitoefent «overeenkomstig zijn eigen procedures».

B. Arbitrageovereenkomst

14. Er kan geen arbitrage plaatsvinden wanneer partijen niet zijn overeengekomen om hun geschil aan arbiters voor te leggen. Door een arbitrageovereenkomst te sluiten, beslissen partijen om hun geschil niet voor te leggen aan de gewone rechtbanken. Toch sluit een arbitrageovereenkomst niet uit dat voor bepaalde aspecten een beroep op de gewone rechtbanken mogelijk blijft. Hoofdstuk twee van de nieuwe arbitragewet bevat een definitie van de arbitrageovereenkomst en bevat bepalingen over de werking van de arbitrageovereenkomst, ingeval er naast of voorafgaandelijk aan de arbitrage een procedure wordt ingeleid voor de gewone rechtbank.

1° Definitie

15. De nieuwe arbitragewet voert een definitie van de arbitrageovereenkomst in die geen vormvereisten bevat.⁶⁷ Aldus is een arbitrageovereenkomst een overeenkomst waarin de partijen alle geschillen of sommige geschillen die tussen hen gerezen zijn of zouden kunnen rijzen met betrekking tot een bepaalde, al dan niet contractuele, rechtsverhouding, aan arbitrage voorleggen. Terwijl onder de oude arbitragewet een geschrift vereist was voor een arbitrageovereenkomst,⁶⁸ is dit niet langer vereist voor de rechtsgeldigheid van een overeenkomst.⁶⁹ Een arbitrageovereenkomst kan ook mondeling zijn, voor zover

⁶⁶ Art. 1680, § 6, tweede lid Ger.W.

⁶⁷ Art. 1681 Ger.W.; memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 15.

⁶⁸ Art. 1677 Ger.W. (oud). De rechtspraak en rechtsleer aanvaarden weliswaar dat volgens art. 1677 Ger.W. (oud) een geschrift niet nodig is *ad validitatem*, maar enkel *ad probationem*; Brussel 4 november 1991, *JT* 1992, 60; Gent 17 december 2002, *P&B* 2003, 227; D. PIRE, «La convention d'arbitrage» in *Travaux offerts au Professeur A. Fettweis*, Brussel, Story Scientia, 1989, 32; J. LINSMEAU, *L'arbitrage volontaire en droit privé belge*, Brussel, Bruylant, 64-65; Ph. DE BOURNONVILLE, *L'arbitrage*, Brussel, Larcier, 2000, 96; G. KEUTGEN en G.-A. DAL, *o.c.*, 138-141.

⁶⁹ O. CAPRASSE, «Le nouveau droit belge de l'arbitrage», *Rev.Arb.* 2013, 959.

zij bewezen kan worden. Het bewijs kan worden geleverd met alle middelen van recht, bv. ook door getuigen.⁷⁰

2° Betwisting inzake de rechtsgeldigheid van de arbitrageovereenkomst

16. De rechter bij wie een geding aanhangig is gemaakt waarop een arbitrageovereenkomst betrekking heeft, verklaart zich, op verzoek van een partij, zonder rechtsmacht, tenzij de overeenkomst ten aanzien van dat geschil niet geldig is of beëindigd is. Op straffe van nietontvankelijkheid, moet de exceptie vóór elke andere exceptie of verweer worden voorgedragen.⁷¹ Deze bepaling beoogt dilatoire procesvoering te voorkomen.

Wanneer bij de rechter een dergelijke vordering aanhangig is gemaakt, kan de arbitrageprocedure toch worden aangevat of voortgezet en een arbitrale uitspraak worden gedaan.⁷² Deze bepaling beoogt een tactiek te door kruisen die bekendstaat als de *Italian torpedo*. Deze tactiek bestaat erin een betwisting over de rechtsgeldigheid van een arbitrageovereenkomst op te werpen bij een rechtbank die bekendstaat om de notoir trage procesvoering.⁷³ Ook indien een dergelijke tactiek niet voorligt, maakt deze bepaling het mogelijk dat de arbitrageprocedure voortgaat, temeer daar het aan het scheidsrecht toekomt om zich uit te spreken over de eigen rechtsmacht.⁷⁴

3° Samenloop tussen een arbitrageprocedure en voorlopige of bewarende maatregelen

17. Art. 1683 Ger.W. bevestigt het principe dat het instellen van een procedure voor de gewone rechtbanken, om voorlopige of bewarende maatregelen te vorderen, vóór of tijdens een arbitrageprocedure, geen schending of afstand van de arbitrageovereenkomst vormt.⁷⁵

⁷⁰ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 15.

⁷¹ Art. 1682, § 1 Ger.W.

⁷² Art. 1682, § 2 Ger.W.

⁷³ Zie inzake de *Italian torpedo* en de *anti-suit injunction*: HvJ C185/07, *Allianz t/ WestTankers*; J.P. FIERENS en B. VOLDERS, «Monetary Relief in Lieu of Anti-suit Injunctions for Breach of Arbitration Agreements» in *Eerbetoon aan Guy Keutgen*, Brussel, Bruylant, 2013, 269 e.v. en uitvoerige verwijzingen naar rechtsleer en rechtspraak.

⁷⁴ Art. 1690, § 1 Ger.W.

⁷⁵ Dit is de omzetting van art. 9 Uncitral-Modelwet; memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 16. Zie in dit verband: D. DE MEULEMEESTER, «Voorlopige of bewarende maatregelen in arbitrage» in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013. Essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 70; I. VEROUGSTRAETE, «De basisprincipes van de arbitrageprocedure» in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013. Essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 41. In de oude arbitragewet was dit beginsel opgenomen in art. 1679, § 2 Ger.W.

C. Samenstelling van het scheidsgerecht

18. De partijen beschikken in een arbitrage over een grote autonomie om de arbiters te selecteren die over hun geschil zullen oordelen. Toch zijn er een aantal essentiële beginselen in acht te nemen in verband met de samenstelling van het scheidsgerecht en het optreden van arbiters in een arbitrageprocedure. Het derde hoofdstuk van de nieuwe arbitragewet bevat bepalingen over het aantal arbiters, de selectie van de arbiters, de vereisten van hun onafhankelijkheid en onpartijdigheid, de mogelijkheid tot wraking en vervanging van arbiters.

1° Aantal arbiters

19. Art. 1684 Ger.W. herneemt in wezen de oude arbitragewet, en bepaalt dat het scheidsgerecht uit een oneven aantal arbiters moet bestaan.⁷⁶ Hierbij dient te worden opgemerkt dat het oude art. 1685, § 1 Ger.W., in aanvulling van het oude art. 1681, § 2 Ger.W., een specifieke procedure bevatte om tot een oneven aantal arbiters te komen ingeval het aantal aangewezen arbiters even in aantal zou zijn. Deze procedure is niet meer opgenomen in de nieuwe arbitragewet.

2° Hoedanigheid van de arbiter – Onafhankelijkheid en onpartijdigheid

20. Tenzij de partijen anders zijn overeengekomen, kan niemand wegens zijn nationaliteit verhinderd worden zijn opdracht als arbiter te vervullen.⁷⁷ Dit discriminatieverbod op basis van nationaliteit is overgenomen uit de Uncitral-Modelwet.⁷⁸ De wet laat dus wel toe dat partijen over de nationaliteit van een arbiter bepaalde afspraken maken. Zo kunnen zij in een internationale arbitrage bijvoorbeeld overeenkomen dat de voorzitter van het scheidsgerecht niet de nationaliteit van een van de partijen mag hebben.

21. De *onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de arbiters* behoren tot de essentiële vereisten waaraan een arbitrage moet voldoen.⁷⁹ De nieuwe arbitragewet bepaalt, naar het voorbeeld van de Uncitral-Modelwet⁸⁰ en de oude arbitragewet,⁸¹ dat, onverminderd de algemene vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van

de arbiter(s), de partijen de procedure voor de aanstelling van de arbiter(s) kunnen overeenkomen.⁸² Dit betekent dat de partijen de aanstelling van de arbiter(s) kunnen toevertrouwen aan een derde of kunnen laten verlopen volgens het arbitragereglement van een arbitrage-instelling. Bij afwezigheid van een overeenkomst tussen de partijen over de wijze van aanstelling van de arbiter(s), gelden de bepalingen van art. 1685, § 3 Ger.W., en wanneer er een probleem ontstaat tijdens de door partijen overeengekomen aanstellingsprocedure, geldt art. 1685, § 4 Ger.W. Wanneer een persoon wordt aangezocht met het oog op zijn mogelijke aanstelling tot arbiter, deelt hij alle omstandigheden mee die van aard zijn om gerechtvaardigde twijfels te doen rijzen over zijn onafhankelijkheid en onpartijdigheid; vanaf de datum van zijn aanstelling, en gedurende de hele arbitrageprocedure, licht de arbiter de partijen onverwijld in over alle nieuwe omstandigheden van die aard.⁸³

3° Effect van de aanstelling van de arbiter(s) en van de aanvaarding van de opdracht

22. De aanstelling van een arbiter kan niet meer worden ingetrokken nadat de kennisgeving daarvan plaatsvond.⁸⁴

De arbiter die zijn opdracht heeft aanvaard, kan zich slechts terugtrekken met het akkoord van de partijen of op grond van een beslissing van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekend zoals in kort geding overeenkomstig art. 1680, § 2 Ger.W.⁸⁵ Anders dan voor een rechtbank, kunnen de partijen in een arbitrage wel overeenkomen om een einde te maken aan de opdracht van een arbiter. Deze bepalingen stemmen overeen met de oude arbitragewet.⁸⁶

4° De wraking van (een) arbiter(s)

23. Wat de procedure tot wraking betreft, neemt art. 1687, § 1 Ger.W. de twijfels weg die er onder de oude arbitragewet bestonden, namelijk of de partijen de procedure tot wraking van een arbiter contractueel konden regelen.⁸⁷ Tot de contractuele regeling die partijen kun-

⁷⁶ Voorheen art. 1681 Ger.W. (oud).

⁷⁷ Art. 1685, § 1 Ger.W.

⁷⁸ Art. 11(1) Uncitral-Modelwet.

⁷⁹ Zie in dit verband: D. MATRAY en A. VAN DEN BERG, «De onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de arbiter» in *Macht en Onmacht van de Arbiter. Rapporten van het Colloquium van Cepina van 28 maart 2003*, Brussel, Bruylant, 2003, 120-162; zie ook: *IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration*, 22 mei 2004, <http://www.ibanet.org>.

⁸⁰ Art. 11(2) Uncitral-Modelwet.

⁸¹ Art. 1683, 1684 en 1685 Ger.W. (oud).

⁸² Art. 1685, § 2 Ger.W.

⁸³ Art. 1686, § 1 Ger.W.

⁸⁴ Art. 1685, § 6 Ger.W. Deze bepaling was reeds opgenomen in art. 1683, § 4 Ger.W. (oud).

⁸⁵ Art. 1685, § 7 Ger.W.

⁸⁶ Art. 1689 Ger.W. (oud).

⁸⁷ In een arrest van 21 juni 2005 (AR 2004/AR/3106, niet gepubliceerd) had het Hof van Beroep te Brussel geoordeeld dat het beginsel van de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de arbiter(s) van openbare orde is en bijgevolg de procedure tot wraking van een arbiter eveneens van openbare orde is, zodat deze vordering niet kon worden overgelaten aan een arbitrage-instelling, maar enkel kon worden behandeld door de overheidsrechter (zie: M. STORME en M. VOORDECKERS, «Overzicht van Belgische rechtspraak arbitrage 1989-

nen treffen betreffende de procedure tot wraking, behoren ook de bepalingen van een arbitragereglement.⁸⁸ In vergelijking met de oude arbitragewet⁸⁹ voegt de nieuwe arbitragewet eraan toe dat een arbiter ook gewraakt kan worden wanneer hij de door de partijen overeengekomen kwalificaties niet bezit.⁹⁰

Terwijl onder de oude arbitragewet de arbitrageprocedure werd opgeschort van zodra een partij een arbiter wraakte⁹¹ – wat ertoe leidde dat een partij soms de wraking van een arbiter als een verdragingsmanoeuvre hanteerde –, leidt de vordering tot wraking onder de nieuwe arbitragewet niet meer automatisch tot de opschorting van de arbitrage.⁹² Wanneer er een vervangende arbiter wordt aangesteld, beslist deze of beslist het nieuw samengestelde scheidsgerecht of de arbitrageprocedure geheel of gedeeltelijk moet worden overgedaan.⁹³

Uit de statistieken van het Internationaal Hof van Arbitrage bij de Internationale Kamer van Koophandel, de belangrijkste arbitrage-instelling ter wereld, blijkt dat slechts zeer weinig vorderingen tot wraking succes kennen en leiden tot vervanging van een arbiter. In 2009 werden enkel 5 van de 57 vorderingen tot wraking van een arbiter door het ICC-Hof aanvaard⁹⁴; in 2010 werden slechts 6 van de 46 vorderingen tot wraking tegen arbiters aanvaard door het ICC-Hof⁹⁵; in 2011 kenden slechts 3 van de 39 vorderingen tot wraking succes⁹⁶ en in 2012 slechts 13 van de 61 vorderingen tot wraking.⁹⁷

2005», *TPR* 2005, 1273; G. KEUTGEN en G.-A. DAL, *o.c.*, 266). Andere rechtbanken oordeelden evenwel dat de partijen wel een overeenkomst kunnen sluiten over de procedure voor de wraking van een arbiter (zie: Rb Brussel, KG, 10 november 2011, *JT* 2012, 334, noot O. CAPRASSE, «La licéité des procédures conventionnelles en récusation d'arbitres»; Brussel 5 maart 2013, *JT*, 2014, 119, noot O. CAPRASSE en F. HENRY, «La validité des procédures conventionnelles de récusation d'arbitres»).

⁸⁸ Art. 16 Cepani-Arbitragereglement van 2013 bepaalt hoe een wrakingsprocedure verloopt in een Cepani-arbitrage; art. 14 ICC-Arbitragereglement van 2012 bepaalt hoe de wraking van een arbiter verloopt in een ICC-arbitrage. Zie: H. VERBIST, «Het scheidsgerecht – Zijn aanstelling en zijn verplichtingen» in *Het nieuwe ICC arbitragereglement – Tekst van toepassing vanaf 1 januari 2012*, Brussel, Cepani/Bruylant, 2014, 50-52.

⁸⁹ Art. 1690, § 1 Ger.W. (oud).

⁹⁰ Art. 1686, § 2 Ger.W.

⁹¹ Art. 1691, § 1 Ger.W. (oud).

⁹² Art. 1687, § 2(b) Ger.W. Deze bepaling neemt art. 14 Uncitral-Modelwet over.

⁹³ Art. 1689, § 3 Ger.W.

⁹⁴ «2009 Statistical Report», *ICC International Court of Arbitration Bulletin* 2010, Vol. 21/Nr. 1, p. 10.

⁹⁵ «2010 Statistical Report», *ICC International Court of Arbitration Bulletin* 2011, Vol. 22/Nr. 1, p. 11.

⁹⁶ «2011 Statistical Report», *ICC International Court of Arbitration Bulletin* 2012, Vol. 23/Nr. 1, p. 11.

⁹⁷ «2012 Statistical Report», *ICC International Court of Arbitration Bulletin* 2013, Vol. 24/Nr. 1, p. 11.

5° De in gebreke zijnde arbiter

24. De in gebreke zijnde arbiter kan zich terugtrekken of de partijen kunnen overeenkomen om zijn opdracht te beëindigen.⁹⁸

6° De vervanging van een arbiter

25. De aanstelling van een vervangende arbiter verloopt conform art. 1689, § 1 Ger.W. Eens dat de vervangende arbiter is aangesteld, beslissen de arbiters, na de partijen te hebben gehoord, of de procedure geheel of gedeeltelijk moet worden overgedaan, zonder dat zij kunnen terugkomen op de definitieve gedeeltelijke uitspraak of uitspraken die zouden zijn gedaan.⁹⁹ Het bevestigen van het «*res judicata*»-principe voorkomt dilatoire tactieken.

D. Bevoegdheid van het scheidsgerecht

26. Arbitrage is een vorm van geschillenbeslechting die in beginsel autonoom moet kunnen plaatsvinden. Dit houdt in dat het scheidsgerecht zelf over zijn bevoegdheid kan beslissen en dat het ook voorlopige en bewarende maatregelen kan nemen. Hoofdstuk vier van de nieuwe arbitragewet bevestigt deze bevoegdheden van het scheidsgerecht en voegt eraan toe dat voorlopige en bewarende maatregelen van het scheidsgerecht uitvoerbaar kunnen worden verklaard door de gewone rechtbanken.

1° Autonomie van de arbitrageovereenkomst

27. Art. 1690, § 1 Ger.W. geeft twee aspecten van de autonomie van de arbitrageovereenkomst weer. Allereerst is er het zogenaamde beginsel «*Kompetenz-Kompetenz*», dat het recht van het scheidsgerecht erkent om in alle onafhankelijkheid te beslissen over zijn eigen rechtsmacht, inbegrepen over iedere exceptie betreffende het bestaan of de geldigheid van de arbitrageovereenkomst, zonder een beroep te moeten doen op een overheidsrechtbank. De wet bevestigt voorts het beginsel van de afscheidbaarheid (separabiliteit) van de arbitrageovereenkomst, wat betekent dat een arbitragebeding beschouwd wordt als een overeenkomst onderscheiden van de andere contractuele bedingen. Bijgevolg brengt de vaststelling door het scheidsgerecht dat het contract nietig is, niet van rechtswege de nietigheid van het arbitragebeding met zich.¹⁰⁰

De beslissing van het scheidsgerecht inzake de eigen rechtsmacht blijft onderworpen aan het toezicht van de

⁹⁸ Art. 1688 Ger.W. Deze bepaling vormt de omzetting van art. 14 Uncitral-Modelwet.

⁹⁹ Art. 1689, § 3 Ger.W.

¹⁰⁰ Deze bepaling werd overgenomen van art. 16(1) Uncitral-Modelwet. In de oude arbitragewet: art. 1697, § 2 Ger.W.

rechtbank van eerste aanleg van de zetel van het hof van beroep.¹⁰¹ Tegen de beslissing waarbij het scheidsgerecht verklaarde rechtsmacht te hebben, kan slechts tegelijk met de uitspraak ten gronde langs dezelfde weg een vordering tot vernietiging worden ingesteld.¹⁰² Het feit dat de vordering tot vernietiging tegen de uitspraak waarbij de arbiters zich bevoegd verklaren opgeschort wordt tot na de arbitrale uitspraak ten gronde, verhoogt de doeltreffendheid van arbitrage. Wanneer de arbiters zich zonder rechtsmacht verklaren, kan er meteen een vordering tot vernietiging worden ingesteld tegen de arbitrale uitspraak.¹⁰³ Art. 1690 Ger.W. bevat voorts een aantal bepalingen die er in essentie op gericht zijn het verdragend effect van de exceptie van rechtsmacht op het verloop van de arbitrale procedure te beperken.

Allereerst zijn er de maatregelen die te situeren zijn op het niveau van het scheidsgerecht. De exceptie van het gebrek aan rechtsmacht van het scheidsgerecht moet worden opgeworpen uiterlijk in de eerste conclusie van de partij die ze inroept, binnen de termijn en volgens de regels van art. 1704 Ger.W.¹⁰⁴ Daarentegen moet de exceptie volgens welke een bepaald geschilpunt buiten de rechtsmacht van het scheidsgerecht valt, worden opgeworpen van zodra dit geschilpunt in de procedure ter sprake komt.¹⁰⁵ In deze beide gevallen kan het scheidsgerecht een laattijdig opgeworpen exceptie aanvaarden, indien het vindt dat de vertraging gerechtvaardigd is.¹⁰⁶ Ter vrijwaring van de rechten van de partij die de exceptie inroept, bevestigt de nieuwe wet dat het feit dat een partij een arbiter heeft aangewezen of aan diens aanwijzing heeft meegewerkt, haar niet het recht ontnemt om de exceptie van gebrek aan rechtsmacht op te werpen.¹⁰⁷

2° Voorlopige of bewarende maatregelen

28. De Uncitral-Modelwet bevat in art. 17 een aanzienlijk aantal bepalingen met betrekking tot voorlopige of bewarende maatregelen. De nieuwe Belgische arbitragewet neemt deze slechts ten dele over.¹⁰⁸ Zo werden de

bepalingen van de Uncitral-Modelwet die de mogelijkheid bieden om op eenzijdig verzoekschrift voorlopige of bewarende maatregelen te vorderen¹⁰⁹ van het scheidsgerecht niet overgenomen, omdat geoordeeld werd – o.i. terecht – dat het op erg principiële bezwaren stuit om aan arbiters de mogelijkheid toe te kennen om voorlopige of bewarende maatregelen te nemen op eenzijdig verzoekschrift, zonder de andere partij(en) in de arbitrage gehoord te hebben.¹¹⁰

29. Tenzij de partijen anders zijn overeengekomen, kan het scheidsgerecht op verzoek van een partij de voorlopige of bewarende maatregelen bevelen die het nodig acht.¹¹¹ De wet voorziet uitdrukkelijk in de mogelijkheid voor partijen om deze bevoegdheid van het scheidsgerecht uit te sluiten. Omgekeerd kunnen partijen ook overeenkomen om de bevoegdheid van de kortgedingrechter tot het nemen van voorlopige en bewarende maatregelen uit te sluiten, waarbij wel dient opgemerkt te worden dat deze afstand restrictief moet worden geïnterpreteerd.¹¹² Evenals onder de oude arbitragewet,¹¹³ komt het aan het scheidsgerecht niet toe om bewarend beslag toe te staan, wat de exclusieve bevoegdheid van de rechtbanken blijft. Het scheidsgerecht kan, op verzoek van een partij, een voorlopige of bewarende maatregel wijzigen, opschorten of intrekken.¹¹⁴ Het scheidsgerecht kan aan de partij die een voorlopige of bewarende maatregel vordert, een passende waarborg opleggen,¹¹⁵ en het scheidsgerecht kan een partij bevelen onverwijld iedere belangrijke wijziging mee te delen van de omstandigheden op basis waarvan de voorlopige of bewarende maatregel werd gevorderd of toegekend.¹¹⁶ De partij die overgaat tot de tenuitvoerlegging van een voorlopige of bewarende maatregel, is aansprakelijk voor alle kosten en alle schade door die maatregel aan een andere partij veroorzaakt, wanneer het scheidsgerecht later beslist dat deze maatregel in dit geval niet had moeten bevolen worden; het scheidsgerecht kan te allen tijde tijdens de procedure een vergoeding voor deze kosten en schade toekennen.¹¹⁷ Deze laatste bepaling houdt een belangrijke waarschuwing in voor de mo-

¹⁰¹ Art. 1690, § 4, *juncto* art. 1680, § 5 Ger.W.

¹⁰² Art. 1690, § 4, eerste lid Ger.W. (nieuw); art. 1697, § 3 Ger.W. (oud).

¹⁰³ Art. 1690, § 4, tweede lid Ger.W.

¹⁰⁴ Art. 1690, § 2, eerste lid Ger.W.

¹⁰⁵ Art. 1690, § 2, derde lid Ger.W.

¹⁰⁶ Art. 1690, § 2, vierde lid Ger.W. Deze bepaling vormt de omzetting van art. 16(2) Uncitral-Modelwet.

¹⁰⁷ Art. 1690, § 2, tweede lid Ger.W. (nieuw); art. 1697, § 4 Ger.W. (oud).

¹⁰⁸ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 23-26.

¹⁰⁹ Dit betreft de «*ordonnances préliminaires*» of de «*preliminary orders*» waarvan sprake in art. 17 B en 17 C Uncitral-Modelwet.

¹¹⁰ H. VAN HOUTTE, «Ten Reasons Against a Proposal for Ex Parte Interim Measures of Protection in Arbitration», *Arb.Int.* 2004, 85.

¹¹¹ Art. 1691 Ger.W.

¹¹² Zie in dit verband: D. DE MEULEMEESTER, «Voorlopige of bewarende maatregelen in arbitrage» in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013. Essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 70; M. PIERS, *Sectorale arbitrage*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 236.

¹¹³ Art. 1696, § 1 Ger.W. (oud).

¹¹⁴ Art. 1692 Ger.W.

¹¹⁵ Art. 1693 Ger.W.

¹¹⁶ Art. 1694 Ger.W. Deze bepalingen werden overgenomen van art. 17(1), respectievelijk 17 D, 17 E en 17 F(1) Uncitral-Modelwet.

¹¹⁷ Art. 1695 Ger.W.

gelijke financiële gevolgen van het vorderen en uitvoeren van voorlopige of bewarende maatregelen.¹¹⁸

30. Zoals onder de oude arbitragewet reeds algemeen aanvaard werd, behoudt de kortgedingrechter zijn rechtsmacht, ongeacht of de arbitrageprocedure al dan niet plaatsvindt op het Belgische grondgebied.¹¹⁹ Wanneer partijen een overeenkomst hebben gesloten om hun geschillen voor te leggen aan arbitrage, valt de bevoegdheidsvraag buiten de Verordening Brussel I.¹²⁰ Maar ondanks het bestaan van een arbitraal beding, blijft wel de mogelijkheid bestaan om voorlopige of bewarende maatregelen met toepassing van art. 31 van Verordening Brussel I te vorderen op grond van de internationale bevoegdheidsregels.¹²¹ In het Belgische recht is de internationale bevoegdheidsregel terug te vinden in art. 10 WIPR.¹²²

3° De uitvoerbaarverklaring van door het scheidsgerecht bevolen voorlopige of bewarende maatregelen

31. De door een scheidsgerecht genomen voorlopige of bewarende maatregel heeft bindende kracht, en wordt, tenzij het scheidsgerecht daarover andere aanwijzingen geeft, uitvoerbaar verklaard door de rechtbank van eerste aanleg, ongeacht het land waarin zij werd uitgesproken, evenwel onder voorbehoud van de gronden opgenomen in art. 1697 Ger.W., die de weigering van de erkenning of uitvoerbaarverklaring betreffen.¹²³ De toevoeging «ongeacht het land waarin de voorlopige of bewarende maatregel werd uitgesproken» maakt duidelijk dat België zich openstelt voor voorlopige of bewarende maatregelen uitgesproken door een scheidsgerecht dat buiten België hierover uitspraak heeft gedaan.¹²⁴

¹¹⁸ Een soortgelijke bepaling is ook opgenomen in art. 26(8) Uncitral-Arbitragereglement van 2010.

¹¹⁹ Art. 1698 Ger.W.

¹²⁰ Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken van 22 december 2000, art. 1(2) (*Pb.L.*, 16 januari 2001, afl. 12, *err. Pb.L.*, 24 november 2001, afl. 307). De EEX-Verordening werd recentelijk herzien: Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *Pb.L.*, 20 december 2012, afl. 351/1, die in werking zal treden vanaf 10 januari 2015.

¹²¹ J. ERAUW e.a., *Handboek Belgisch internationaal privaatrecht*, Mechelen, Kluwer/Gandaius, 2006, 67.

¹²² J. ERAUW e.a., *o.c.*, art. 10 met commentaar door B. DE GROOTE, 55.

¹²³ Art. 1697, § 1 Ger.W.

¹²⁴ Niet in alle rechtssystemen wordt aanvaard dat een voorlopige of bewarende maatregel in de vorm van een arbitrale uitspraak kan worden erkend en uitvoerbaar verklaard door een overheidsrechter. Het begrip «bindend» waarvan sprake in art. V(1)(e) van het Verdrag van New York voor de erkenning en uitvoerbaarverklaring van buitenlandse arbitrale uitspraken wordt niet in alle rechtssystemen op dezelfde wijze geïnterpreteerd (zie: D. DI PIETRO, «What Constitutes an Award under the New York Convention?») in E. GAILLARD en D. DI PIETRO (eds.), *Enforcement of Arbitration Agreements and International Arbitration Awards – The New York Convention in Practice*, Londen, Cameron May, 2008, 155-156. Zie ook randnr. 76 hierna).

De erkenning en uitvoerbaarverklaring van een voorlopige of bewarende maatregel uitgesproken door een scheidsgerecht mag slechts door de rechtbank van eerste aanleg geweigerd worden op basis van één van de limitatief opgesomde gronden.¹²⁵ De weigeringsgronden zijn grotendeels dezelfde als die opgenomen in het nieuwe art. 1721 Ger.W. voor de weigering van de erkenning en uitvoerbaarverklaring van een arbitrale uitspraak. De rechtbank van eerste aanleg waarbij de erkenning of uitvoerbaarverklaring wordt gevorderd, onderzoekt de voorlopige of bewarende maatregel niet ten gronde wanneer zij haar beslissing neemt.¹²⁶ Deze bepaling bevestigt de grote autonomie die aan de arbitrageprocedure wordt toegekend.

E. Arbitrale gedingvoering

32. Een van de belangrijke kenmerken van arbitrage is de flexibiliteit van de procedure. Op basis van het beginsel van de partijautonomie kunnen de partijen in ruime mate zelf vorm geven aan de wijze waarop de arbitrageprocedure verloopt. Maar er zijn grenzen aan die partijautonomie. Het vijfde hoofdstuk van de nieuwe arbitragewet geeft eerst de imperatieve bepalingen aan die in elke arbitrale gedingvoering in acht te nemen zijn en onderzoekt vervolgens de verschillende aspecten van een arbitrageprocedure waaraan partijen vorm kunnen geven volgens hun eigen desiderata.

1° De gelijke behandeling van de partijen en het recht van verdediging

33. Art. 1699 Ger.W. bepaalt de grenzen van het beginsel van de procedurele autonomie vastgelegd in art. 1700, § 1 Ger.W. Het verbiedt aan de partijen arbitrageregels overeen te komen of, indien de partijen geen keuze hebben gemaakt, verbiedt het aan het scheidsgerecht om procedureregels toe te passen die de gelijkheid van de partijen, het recht van verdediging en het beginsel van de tegenspraak niet zouden eerbiedigen.¹²⁷ Bovendien krijgt het scheidsgerecht de rol toebedeeld om erover te waken dat de essentiële beginselen van art. 1699 Ger.W. worden nageleefd. Ten slotte voert art. 1699 Ger.W. een nieuw beginsel in, nl. het beginsel van de «loyaliteit van het debat». Dit beginsel is niet als zodanig opgenomen in de Uncitral-Modelwet. Het beginsel van de «loyaliteit van het debat» houdt in dat partijen geen misbruik van het beginsel van het debat op tegenspraak mogen maken. Zo zou het scheidsgerecht betugelend kunnen optreden aan

Arbitration Awards – The New York Convention in Practice, Londen, Cameron May, 2008, 155-156. Zie ook randnr. 76 hierna).

¹²⁵ Art. 1697, § 1 Ger.W.

¹²⁶ Art. 1697, § 2 Ger.W.

¹²⁷ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 26-27.

het einde van de arbitrage bij de beslissing over de vraag wie de kosten van de arbitrageprocedure moet dragen of in welke verhouding.¹²⁸

2° De partijautonomie bij de organisatie van de arbitrale procedure

34. Art. 1700, § 1 Ger.W. bevestigt het essentiële beginsel van de partijautonomie bij het bepalen van de te volgen procedure. De partijen kunnen deze regels vastleggen in de arbitrageovereenkomst, maar ook nog tijdens het verloop van de arbitrageprocedure. Het scheidsgerecht is er dan ook toe gehouden de procedureregels toe te passen die de partijen zijn overeengekomen. Wanneer de partijen over de toe te passen procedureregels geen overeenkomst hebben gesloten, zal het scheidsgerecht de regels toepassen die het gepast acht.¹²⁹ Het scheidsgerecht zal er evenwel goed aan doen om steeds de partijen eerst te horen of te raadplegen, vooraleer het een beslissing neemt over bepaalde procedurele aspecten waarover de partijen zich nog niet hebben kunnen uitspreken.

3° Bewijsvoering

35. Tenzij de partijen anders zijn overeengekomen, oordeelt het scheidsgerecht vrij over de toelaatbaarheid van de bewijsmiddelen en hun bewijskracht.¹³⁰ Dit principe was reeds opgenomen in het oude art. 1696, § 2 Ger.W.

De internationale arbitrage werd reeds decennia geleden geconfronteerd met het fundamenteel verschillend uitgangspunt bij bewijsvoering tussen de Angelsaksische *common law*¹³¹ en de continentale Europese *civil law*.¹³² Deze confrontatie heeft geleid tot gedragsregels opgesteld door de *International Bar Association*,¹³³ die vaak als niet-verbindende richtlijnen worden gehanteerd en soms

contractueel bindend worden verklaard. Deze regels houden immers het midden tussen bewijsregels die gangbaar zijn in de *common law* en regels van bewijsgaring uit de *civil law*.

Wat het verhoor van personen betreft, bepaalt art. 1700, § 4, tweede lid Ger.W., dat het scheidsgerecht iedere persoon kan verhoren, en verduidelijkt het ten opzichte van de oude arbitragewet¹³⁴ dat het verhoor plaatsvindt zonder eedaflegging.¹³⁵ De algemene verwijzing naar «iedere persoon» maakt het mogelijk dat het scheidsgerecht niet alleen «getuigen» in de zin van de «derden ten opzichte van de partijen» kan horen, maar ook de partijen zelf.¹³⁶ Wat de mededeling van bewijsmiddelen betreft, kan het scheidsgerecht een partij die een bewijsmiddel in haar bezit heeft, opleggen om dit voor te leggen op de wijze die het bepaalt en indien nodig op straffe van een dwangsom.¹³⁷ Deze bepaling kan niet alleen toepassing vinden op documenten die een partij onder zich houdt, maar ook op elektronische gegevensdragers of ander bewijsmateriaal. In de internationale arbitrage bestaat er een uitvoerige literatuur en praktijk inzake het meedelen van bewijsmiddelen, meer bepaald documenten.¹³⁸

Wat valsheidsvorderingen van documenten betreft, voert art. 1700, § 5 Ger.W. een onderscheid in tussen vorderingen tot schriftonderzoek betreffende onderhandse en authentieke akten. In afwijking van de oude arbitragewet¹³⁹ kan het scheidsgerecht oordelen over de beweerde valsheid van onderhandse documenten. Het komt de arbiter niet toe om een strafrechtelijke beslissing te nemen, maar wel en enkel om te beslissen over het bewijs, uitsluitend met gevolgen ten aanzien van de partijen in de

men op 29 mei 2010. Eerdere versies van de IBA-bewijsregels dateerden uit 1983 en 1999. Zie: <http://www.ibanet.org>.

¹³⁴ Art. 1696, § 3 Ger.W. (oud).

¹³⁵ O. CAPRASSE, «Le nouveau droit belge de l'arbitrage», *Rev.Arb.* 2013, 970.

¹³⁶ F. BORTOLOTTI, «La preuve par témoins vue par l'arbitre international» in *De bewijsregeling in arbitrage. Rapporten van het colloquium van Cepina van 12 november 2009*, Brussel, Bruylant, 2009, 125; P. HOLLANDER, «La preuve par témoins en arbitrage: aspects de droit belge et considérations déontologiques et pratiques sur le rôle de l'avocat dans l'établissement de la preuve par témoins» in *De bewijsregeling in arbitrage. Rapporten van het colloquium van Cepina van 12 november 2009*, Brussel, Bruylant, 2009, 137; L. LÉVY, «Testimonies in the Contemporary Practice: Witness Statements and Cross-examination» in *Arbitral Procedure at the Dawn of the New Millennium. Reports of the International Colloquium of Cepani of October 1, 2004*, Brussel, Bruylant, 2005, 107.

¹³⁷ Art. 1700, § 4, derde lid Ger.W.

¹³⁸ M. BÜHLER, «La production de documents dans l'arbitrage commercial et international – Comment préserver le secret des affaires et le contradictoire. Existe-t-il un «*implied duty*» que les documents et les informations divulgués dans la procédure ne soient utilisés que pour les fins de procédure?» in *De bewijsregeling in arbitrage. Rapporten van het colloquium van Cepina van 12 november 2009*, Brussel, Bruylant, 2009, 79; E. VALGAEREN, «ICT en bewijsvoering: het Paard van Troje?» in *De bewijsregeling in arbitrage. Rapporten van het colloquium van Cepina van 12 november 2009*, Brussel, Bruylant, 2009, 91.

¹³⁹ Art. 1696, § 5 Ger.W. (oud).

¹²⁸ Art. 1713, § 6 Ger.W. In de institutionele arbitrage van Cepani wordt de aandacht gevestigd op deze sanctiemogelijkheid in verband met de partijkosten in een bijlage bij het Cepani-Arbitragereglement (Bijlage II, punt 4).

¹²⁹ Art. 1700, § 2 Ger.W.

¹³⁰ Art. 1700, § 3 Ger.W.; zie in dit verband: V. FONCKE, «Bewijsvoering in arbitrage» in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013. Essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 83-103.

¹³¹ Voor bewijsvoering naar Engels recht, zie: N. ANDREWS, *Andrews on Civil Process, I, Court Proceedings*, Cambridge, Intersentia, 2013, 847 p.; N. ANDREWS, *Andrews on Civil Process, II, Mediation & Arbitration*, Cambridge, Intersentia, 2013, 429 p.

¹³² L. DEMEYERE, «Essay inzake de verschillende benadering van procedures onder *civil law* en *common law*», *Ad Rem* 2011, 58; B. HANOTIAU, «Civil Law and Common Law Procedural Traditions in International Arbitration: Who Has Crossed the Bridge» in *Arbitral Procedure at the Dawn of the New Millennium. Reports of the International Colloquium of Cepani of October 15, 2004*, Brussel, Bruylant, 2005, 83; voor bewijsvoering naar Belgisch recht, zie: B. CATTOIR, *Burgerlijk Bewijsrecht in APR*, Mechelen, Kluwer, 2013, 597 p.

¹³³ *IBA Rules on the Taking of Evidence in International Arbitration*. Een nieuwe versie van deze bewijsregels werd door de IBA aangenomen

arbitrage.¹⁴⁰ Het oordeel over valsheidsvorderingen met betrekking tot authentieke akten blijft tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg behoren.¹⁴¹

4° Heeft de arbiter een meldingsplicht van misdrijven?

36. Arbiters hebben geen meldingsplicht van misdrijven.¹⁴² Indien zij in het raam van een arbitrageprocedure vermoedens zouden hebben dat stukken in het dossier vals zijn, hebben zij geen verplichting om dit te melden aan het openbaar ministerie.¹⁴³ De verplichting tot het melden van informatie in het raam van de witwaswetgeving slaat niet op arbitrage.¹⁴⁴ In de arbitrale procedure geldt immers een zekere mate van vertrouwelijkheid die essentieel is om deze vorm van geschillenbeslechting aantrekkelijk te maken.¹⁴⁵ Weliswaar zijn arbiters in ieder geval, op straffe van vernietiging van hun arbitrale uitspraak, ertoe gehouden de relevante bepalingen van openbare orde toe te passen.¹⁴⁶

5° Plaats van de arbitrage

37. Een van de belangrijke aspecten van een arbitrage waarover partijen een akkoord kunnen sluiten, is de plaats van arbitrage. Zeker in een internationale arbitrage is dit van groot belang. Art. 1701, § 1 Ger.W. stelt, overeenkomstig art. 20(1) Uncitral-Modelwet en het oude art. 1693, § 1 Ger.W., het principe van de partijautonomie voorop met betrekking tot de plaats van de arbitrage. Wanneer partijen gekozen hebben voor de toepassing van een arbitragereglement en zij de plaats van arbitrage niet zijn overeengekomen, zal het de arbitrage-instelling zijn die de plaats van arbitrage vastlegt.¹⁴⁷ Art. 1701, § 1, eerste lid Ger.W. vervolgt dat, bij afwezigheid van overeenkomst, het scheidsgerecht de plaats bepaalt, rekening houdend met de omstandigheden van de zaak, met inbegrip van wat past voor de partijen.

¹⁴⁰ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 28.

¹⁴¹ Art. 1700, § 5, tweede en derde lid Ger.W.

¹⁴² Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 25.

¹⁴³ Verslag Commissie Justitie, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/003, p. 24-26.

¹⁴⁴ Nota overgezonden door de minister van Justitie, Bijlage bij Verslag Commissie Justitie, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/003, p. 36-37. Deze stelling wordt overigens ook in Frankrijk en Duitsland gevolgd (zie: D. CHILSTEIN, «Droit pénal et arbitrage», *Rev.Arb.* 2009, 35-36; J. RISSE, «Gilt das Geldwäschegesetz für Treuhandkonten von Schiedsrichtern?», *SchiedsVZ* 2013, 158).

¹⁴⁵ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 24.

¹⁴⁶ G. KEUTGEN, «La réforme 2013 du droit belge de l'arbitrage», *RDIDC* 2014, 88-89.

¹⁴⁷ Dit is bv. opgenomen in het Capani-Arbitragereglement van 2013, art. 20(1), en in het ICC-Arbitragereglement van 2012, art. 18(1).

Art. 1701, § 1, tweede lid Ger.W. bevat een opvangbepaling voor het uitzonderlijke geval dat noch de partijen noch de arbiters de plaats van arbitrage hebben bepaald. In een dergelijke uitzonderlijke situatie geldt de plaats van de uitspraak als de plaats van de arbitrage. Deze bepaling werd overgenomen van de oude wet¹⁴⁸ en komt niet voor in de Uncitral-Modelwet.

6° Datum van de aanvang van de arbitrageprocedure

38. De Belgische rechtsleer en rechtspraak aanvaarden dat de mededeling van het verzoek tot arbitrage, dat gelijkgesteld wordt met een inleidende akte, de verjaring stuit en dat deze slechts opnieuw begint te lopen wanneer de opdracht van het scheidsgerecht beëindigd is.¹⁴⁹ Het is daarom van belang te weten wanneer een arbitrage precies aanvangt. Art. 1702 Ger.W. bepaalt dat de arbitrageprocedure aanvangt op de datum waarop het verzoek tot arbitrage werd ontvangen door de verweerder, tenzij de partijen anders zijn overeengekomen. Vandaar het belang van de ontvangstmelding.¹⁵⁰

7° De taal of talen van de arbitrageprocedure

39. Een overweging om te opteren voor arbitrage, is dat de partijen vrij de taal kunnen kiezen waarin de arbitrageprocedure zal verlopen. Aldus kunnen de partijen arbiters kiezen die de talen beheersen die de partijen hebben gehanteerd in hun contracten en contacten. Bij afwezigheid van overeenkomst tussen de partijen over de taal van de procedure, beslist het scheidsgerecht over de in de procedure te gebruiken taal of talen.¹⁵¹

De taalwetgeving is niet van toepassing op arbitrageprocedures. De wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken¹⁵² bevat geen specifieke bepaling inzake arbitrage. Toen de Belgische regering op 20 januari 1966 de Europese Overeenkomst van Straatsburg houdende eenvormige wet inzake arbitrage ondertekende, die vervolgens werd goedgekeurd door het Belgische Parlement¹⁵³ en via de wet van 4 juli 1972 leidde tot deel zes van het Gerechtelijk Wetboek, maakte België geen voor-

¹⁴⁸ Art. 1693, § 1 Ger.W. (oud).

¹⁴⁹ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 29-30.

¹⁵⁰ Art. 1678 Ger.W. De verwijzing in art. 1702 Ger.W. naar art. 1678, § 1(a) Ger.W. betreft een zetfout. De oorspronkelijke tekst van het voorontwerp bevatte nog een art. 1678, § 1(a) Ger.W. (*cf. Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 47). Na het advies van de Raad van State van 21 januari 2013 over het voorontwerp, werd art. 1678 Ger.W. lichtjes geherformuleerd (*cf. Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 111). De verwijzing naar art. 1678, § 1(a) Ger.W. dient dan ook te worden begrepen als een verwijzing naar art. 1678, § 1 Ger.W.

¹⁵¹ Art. 1703, § 3 Ger.W.

¹⁵² BS 22 juni 1935.

¹⁵³ BS 8 augustus 1972, p. 8717.

behoud over de taal van de arbitrageovereenkomst.¹⁵⁴ De partijen zijn dan ook vrij om in de arbitrageovereenkomst de taal van de arbitrage te bepalen.¹⁵⁵

8° De organisatie van de procedure

40. Krachtens het beginsel van de partijautonomie kunnen de partijen zelf een agenda overeenkomen voor het indienen van hun conclusies en stavingsstukken.¹⁵⁶ Raken zij het niet eens over een agenda voor de procedure, dan zal het scheidsgerecht die agenda vastleggen. In de arbitragepraktijk is het gangbaar dat het scheidsgerecht zogenaamde «Procedurebeschikkingen» maakt om procedurele aangelegenheden, waaronder ook een procedureagenda voor het indienen van conclusies, vast te leggen.¹⁵⁷

41. De flexibiliteit van arbitrage houdt ook in dat iedere partij haar vordering of verweer kan wijzigen of aanvullen tijdens de arbitrageprocedure, tenzij de partijen anders overeenkomen. Het scheidsgerecht kan echter weigeren zo een aanpassing toe te staan, met name wanneer een dergelijke aanpassing van een vordering met vertraging wordt geformuleerd.¹⁵⁸

42. In een arbitrage zijn de partijen vrij om een procedure zonder mondelinge behandeling van hun vorderingen overeen te komen. In de praktijk zal dit evenwel slechts uitzonderlijk het geval zijn. Het algemene beginsel is dat van zodra een partij een mondeling debat vordert, het scheidsgerecht daarop dient in te gaan.¹⁵⁹

43. Art. 1706 Ger.W. regelt, conform art. 25 Uncitral-Modelwet, drie situaties van een partij die niet deelneemt aan de arbitrage – deze drie situaties worden hier niet hernoemen – en bepaalt hoe het scheidsgerecht in een dergelijke situatie kan of moet handelen.

44. Zoals een rechter, kan ook een arbiter een deskundige aanstellen.¹⁶⁰ Maar partijen kunnen zich ook laten bijstaan door technische raadslieden.¹⁶¹ Art. 1707, § 2 Ger.W. bepaalt, conform art. 26(2) Uncitral-Modelwet, dat, indien een partij dit vordert of indien het scheidsgerecht het noodzakelijk acht, de deskundige deelneemt aan een zitting waarin de partijen hem kunnen onderwerpen. Anders dan de Modelwet, voegt art. 1707, § 3

Ger.W. eraan toe dat deze bepaling eveneens van toepassing is op de technische raadslieden door de partijen aangesteld. Deze bepaling maakt het mogelijk het contradictoir debat tussen de deskundige en de partijen of tussen de technische raadslieden en zowel de partijen als het scheidsgerecht te activeren, en wordt ook wel plastischer aangeduid als «hot tubbing».¹⁶² Nieuw is dat de wet nu ook bepaalt dat deskundigen gewraakt kunnen worden conform de bepalingen van art. 1686 en 1687 Ger.W.¹⁶³

9° Bewijsverkrijging door een beroep te doen op de voorzitter van de rechtbank

45. Art. 1708 Ger.W. bepaalt dat een partij, met instemming van het scheidsgerecht, de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekend zoals in kort geding, kan vragen alle maatregelen te bevelen die nodig zijn voor de bewijsverkrijging, overeenkomstig art. 1680, § 4 Ger.W.¹⁶⁴ Het scheidsgerecht zal dus eerst zijn instemming moeten verlenen vooraleer een partij zich tot een rechtbank kan richten voor een maatregel inzake de bewijsverkrijging. Wellicht zal het scheidsgerecht zijn instemming slechts verlenen indien het het voorgestelde bewijs relevant acht en er een gebrek aan medewerking is van de partij tegen wie het bewijs gevorderd wordt. Via deze weg kan de Bewijsverordening 1206/2001 toepassing vinden in arbitrages, in zoverre het bewijs zich bevindt in een Europese lidstaat, met uitzondering van Denemarken.¹⁶⁵

10° Arbitrale procedure en het betrekken van / het tussenkomen van derden

46. Aangezien arbitrage een contractuele basis heeft, kunnen enkel degenen die partij zijn tot de arbitrageovereenkomst ook partij zijn in een arbitrageprocedure. Het oude art. 1696bis Ger.W. wordt hernoemen als art. 1709 Ger.W. Het betrekken van / het tussenkomen van derden is mogelijk op voorwaarde dat alle partijen en elk van de

¹⁵⁴ Gent 28 maart 1986, RW 1987-88, 817; G. KEUTGEN en G.-A. DAL, o.c., 173.

¹⁵⁵ Ph. DE BOURNONVILLE, o.c., 99-100; P. HOLLANDER en M. DRAYE, «Brussels» in M. OSTROVE, C. SALOMON en B. SHIFMAN (eds.), *Choice of Venue in International Arbitration*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 18.

¹⁵⁶ Art. 1704, § 1 Ger.W.

¹⁵⁷ Deze bepaling vormt de omzetting van art. 23(1) Uncitral-Modelwet.

¹⁵⁸ Art. 1704, § 2 Ger.W.

¹⁵⁹ Art. 1705, § 1 Ger.W. Deze bepaling werd overgenomen uit art. 24(1) Uncitral-Modelwet.

¹⁶⁰ Art. 1707, § 1 Ger.W.

¹⁶¹ Art. 1707, § 3 Ger.W.

¹⁶² N. ANDREWS, *Andrews on Civil Process, I, Court Proceedings*, Cambridge, Intersentia, 2013, 374.

¹⁶³ Art. 1707, § 4 Ger.W.

¹⁶⁴ Deze bepaling zet ten dele art. 27 Uncitral-Modelwet om. De mogelijkheid voor het scheidsgerecht zelf om zich tot een rechtbank te wenden in het raam van een procedure tot bewijsverkrijging, werd niet overgenomen van de Modelwet.

¹⁶⁵ Verordening (EG) nr. 1206/2001 van de Raad van 28 mei 2001 betreffende de samenwerking tussen de gerechten van de lidstaten op het gebied van bewijsverkrijging in burgerlijke en handelszaken, *Pb.L.*, 27 juni 2001, afl. 174/1. Zie: M. NEUT en L. DEMEYERE, «De grensoverschrijdende bewijsverkrijging binnen de Europese Unie: brengt Verordening 1206/2001 de verhoopde versoepeling teweeg?», RW 2004-05, 361 e.v.; L. DEMEYERE, «International Commercial Arbitration and the EU Regulations on the Service of Process and the Evidence» in *Arbitral Procedure at the Dawn of the New Millennium. Reports of the International Colloquium of Cepani of October 1, 2004*, Brussel, Bruylant, 2005, 219.

arbiters daarmee instemmen. De arbiters zullen ook hun onafhankelijkheid en onpartijdigheid moeten bevestigen ten aanzien van de nieuwe partij. Meerpartijenarbitrage, in de zin dat meer dan twee partijen bij de arbitrage betrokken zijn, heeft aanleiding gegeven tot talrijke praktische uitdagingen en bijdragen in de rechtsleer.¹⁶⁶ Ook arbitragereglementen kunnen meerpartijenarbitrage organiseren, en de keuze voor een bepaald arbitragereglement, zoals dat van Cepani in de versie van toepassing sedert 1 januari 2013, is van belang bij de organisatie van een meerpartijenarbitrage.¹⁶⁷

F. Arbitrale uitspraak en de afsluiting van de procedure

47. Een arbitrageprocedure wordt in beginsel afgesloten door een arbitrale uitspraak die het geschil beslecht. Maar partijen kunnen hun geschil ook bijleggen in de loop van de procedure of hun vordering terugtrekken. Het zesde hoofdstuk van de nieuwe arbitragewet bevat de bepalingen die van belang zijn voor het vellen van de arbitrale uitspraak, voor het afsluiten van de arbitrageprocedure, maar ook voor een mogelijke vraag tot verbetering of interpretatie van de arbitrale uitspraak.

1° Het toepasselijke recht

48. Op basis van het beginsel van de partijautonomie zal het scheidsgerecht over het geschil beslissen volgens de rechtsregels die de partijen op de grond van het geschil van toepassing maken.¹⁶⁸ Zoals in de oude arbitragewet¹⁶⁹ en in de Uncitral-Modelwet,¹⁷⁰ wordt de term «rechtsregels» gehanteerd, die ruimer is dan «wet».

Overeenkomstig art. 28(1) Uncitral-Modelwet preciseerd deze bepaling dat de keuze van het recht van een bepaald land, tenzij uitdrukkelijk anders bepaald, wordt beschouwd als een verwijzing naar het materiële recht van dat land en niet naar zijn conflictenregels.¹⁷¹ Aldus wordt conform art. 16 van het WIPR de herverwijzing («renvoi») uitgesloten, tenzij de partijen zich daarmee akkoord verklaren.¹⁷²

¹⁶⁶ B. HANOTIAU, *Complex Arbitrations: Multiparty, Multicontract, Multi-issue and Class Actions*, Den Haag, Kluwer, 2005, 392 p.

¹⁶⁷ Art. 9 tot 13 Cepani-Arbitragereglement; zie in dit verband: D. MATRAY en G. MATRAY, «Le nouveau règlement d'arbitrage du centre belge d'arbitrage et de médiation (Cepani)», *b-Arbitra* 2003, nr. 1, p. 67-80; D. DE MEULEMEESTER en H. VERBIST, *Arbitrage in de Praktijk. Op basis van het Cepani-Arbitragereglement van 1 januari 2013 met verwijzingen naar deel VI van het Gerechtig Wetboek*, Brussel, Bruylant, 2013, 75-95.

¹⁶⁸ Art. 1710, § 1, eerste lid Ger.W.

¹⁶⁹ Art. 1700 Ger.W. (oud).

¹⁷⁰ Art. 28(1) Uncitral-Modelwet.

¹⁷¹ Art. 1710, § 1, tweede lid Ger.W.

¹⁷² Zie: B. VOLDERS, «Art. 16 – Herverwijzing» in J. ERAUW, M. FAL-LON, E. GULDIX, J. MEEUSEN, M. PERTÉGAS SENDER, H. VAN HOUTTE, N. WATTÉ en P. WAUTELET (eds.), *Het Wetboek Internationaal Privaat-*

Volgens het nieuwe Belgische arbitragerecht¹⁷³ kunnen de arbiters ook zelf bepalen dat niet een «wet», maar «rechtsregels» het geschil zullen beheersen, wanneer de partijen daarover geen akkoord hebben bereikt.¹⁷⁴ De algemeenheid van deze bevoegdheid toegekend aan de arbiters wordt evenwel ingeperkt door art. 1710, § 4 Ger.W., dat bepaalt dat het scheidsgerecht, ongeacht of het uitspraak doet op basis van rechtsregels dan wel «als goede personen», beslist in overeenstemming met de bepalingen van het contract indien het geschil tussen de partijen van contractuele aard is en dat het rekening houdt met de handelsgebruiken indien het een geschil tussen handelaars betreft.

Art. 1710, § 3 Ger.W. bevestigt het reeds geldende beginsel van de oude arbitragewet¹⁷⁵ dat het scheidsgerecht enkel beslist «als goede personen» indien de partijen het daartoe uitdrukkelijk machtiging hebben gegeven.¹⁷⁶ Het begrip «goede personen» wordt ingevoerd teneinde de gendergelijkheid te vrijwaren en komt aldus in de plaats van de voorheen gebruikte uitdrukking van «goede mannen naar billijkheid». In de praktijk blijkt dat partijen slechts in zeer weinig gevallen de arbiters willen machtigen om als «goede mannen» te oordelen over het geschil.¹⁷⁷

2° Besluitvorming binnen het scheidsgerecht

49. Tenzij de partijen anders zijn overeengekomen, en indien het scheidsgerecht uit meer dan één arbiter bestaat, beslist het scheidsgerecht na beraadslaging bij meerderheid van stemmen.¹⁷⁸ De bepaling van de oude arbitragewet volgens welke de partijen kunnen overeenkomen dat, wanneer er geen meerderheid kan worden gevormd, de stem van de voorzitter beslissend is, werd

recht becommentarieerd – Le Code de droit international privé commenté, Antwerpen, Intersentia en Brussel, Bruylant, 2006, 89-91.

¹⁷³ Art. 1710, § 2 Ger.W.

¹⁷⁴ De Belgische wet gaat hier verder dan art. 28(2) Uncitral-Modelwet. De Modelwet bepaalt immers dat ingeval partijen geen rechtskeuze hebben gedaan, het scheidsgerecht «de wet» zal toepassen die het bepaalt op basis van de toepasselijk geachte conflictenregels. «Rechtsregels» kunnen ook slaan op beginselen die werden uitgewerkt in een internationaal forum, maar die nog niet in een «wet» zijn opgenomen, zoals de UNIDROIT-Beginselen inzake Internationale Handelscontracten. Zie: *Explanatory Note by the Uncitral secretariat on the 1985 Model Law on International Commercial Arbitration as amended in 2006*, Wenen, Verenigde Naties, 2008, 33, <http://www.uncitral.org>.

¹⁷⁵ Art. 1700 Ger.W. (oud).

¹⁷⁶ In het Frans is de gebruikelijke term: «amiable compositeur».

¹⁷⁷ J. ERAUW en H. VERBIST, «Analyse van de resultaten van de enquête over commerciële arbitrage bij bedrijfsjuristen», *CJ* 2000, nr. 2, p. 35; H. VERBIST en J. ERAUW, «Résultats de l'enquête concernant les entreprises et les juristes d'entreprise en Belgique face à l'arbitrage commercial et la conciliation», *TBH* 2000, 349.

¹⁷⁸ Art. 1711, § 1 Ger.W.

behouden,¹⁷⁹ temeer daar deze bepaling ook in andere arbitragewetten en in arbitragereglementen voorkomt.¹⁸⁰

Wat procedurele aangelegenheden betreft, bepaalt art. 1711, § 2 Ger.W. dat deze kunnen worden beslecht door de voorzitter van het scheidsgerecht, indien deze voorzitter daartoe machtiging van de partijen heeft gekregen. Het is niet aan te raden een dergelijke machtiging aan de voorzitter toe te kennen; het komt het scheidsgerecht toe zich over procedureaangelegenheden te beraden en uit te spreken, wat niet belet dat de ondertekening en de kennisgeving van de procedurele beslissing door de voorzitter kunnen worden gedaan. De besluitvorming inzake procedurele aangelegenheden wordt best ter sprake gebracht bij het begin van de arbitrage. Dit gebeurt doorgaans wanneer het scheidsgerecht de eerste procedurebeschikking of een opdrachtakte¹⁸¹ opstelt.

3° De arbiter die weigert deel te nemen aan een beraadslaging of stemming

50. Uitzonderlijk kan het gebeuren dat een arbiter weigert deel te nemen aan de beraadslaging of aan een stemming onder de leden van het scheidsgerecht. In aansluiting bij soortgelijke bepalingen in arbitragewetten in andere landen, bepaalt art. 1711, § 4 Ger.W. dat het scheidsgerecht zijn uitspraak over het geschil kan vellen zonder de obstructie voerende arbiter, tenzij de partijen anders zijn overeengekomen («*truncated arbitral tribunal*» of, letterlijk vertaald, «afgeknot scheidsgerecht»¹⁸²). Weliswaar bepaalt de wet dat het scheidsgerecht eerst de partijen moet inlichten over hun intentie om de arbitrale uitspraak te doen zonder deelname van één van hen. Aldus wordt aan de partijen de mogelijkheid gelaten om eventueel de obstructie voerende arbiter te doen vervangen.

4° Een schikking tussen de partijen en de arbitrale uitspraak

51. Indien de partijen gedurende de arbitrageprocedure tot een schikking komen, beëindigt het scheidsgerecht de procedure.¹⁸³ Indien de partijen dit vorderen, stelt het scheidsgerecht in een uitspraak de schikking tussen

de partijen vast, behalve wanneer die strijdig is met de openbare orde.¹⁸⁴

5° Vormvereisten betreffende de arbitrale uitspraak

52. Art. 1713 Ger.W. groepeerde de bepalingen betreffende het vellen van de arbitrale uitspraak, die in de oude arbitragewet gespreid waren over art. 1698, 1699, 1700, 1701 en 1702 Ger.W.

Art. 1713, § 2 Ger.W. bevestigt het beginsel dat de partijen de termijn kunnen bepalen waarin de uitspraak moet worden gedaan of de wijze waarop deze termijn zal worden vastgelegd en, in voorkomend geval, zal worden verlengd. Indien het scheidsgerecht talmt met zijn uitspraak, en indien er zes maanden zijn verstreken sedert de laatste arbiter werd aangesteld, kan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekend zoals in kort geding, aan het scheidsgerecht een termijn opleggen, tegen welke beslissing volgens art. 1680, § 3 Ger.W. geen rechtsmiddel openstaat.¹⁸⁵

53. De arbitrale uitspraak wordt schriftelijk gedaan en wordt ondertekend door de arbiter; indien het scheidsgerecht uit meer dan één arbiter is samengesteld, volstaat ondertekening door de meerderheid van de leden van het scheidsgerecht, op voorwaarde dat de reden voor het ontbreken van de anderen wordt vermeld.¹⁸⁶

54. De arbitrale uitspraak moet met redenen omkleed worden.¹⁸⁷ De verplichting tot motivering is evenwel geen vereiste van internationale openbare orde, zodat een arbitrale uitspraak die conform het op de procedure toepasselijke recht niet met redenen is omkleed, toch in België zal worden erkend en dus het voorwerp van een gedwongen uitvoering zal kunnen uitmaken.¹⁸⁸

55. Naast de eigenlijke beslissing dient de arbitrale uitspraak de in art. 1713, § 5 Ger.W. bepaalde vermeldingen te omvatten. De wet en ook de rechtspraak bevatten geen stijlvereisten voor het opstellen van een arbitrale uitspraak.¹⁸⁹

56. Art. 1713, § 6 Ger.W. voert de verplichting in om in de arbitrale uitspraak te beslissen over de arbitragekosten en te bepalen wie van de partijen deze kosten dient te dragen. De wet verduidelijkt dat onder de kosten vallen, tenzij de partijen anders zijn overeengekomen, de kosten en erelonen van arbiters, evenals de kosten van de raadslieden en vertegenwoordigers van de partijen, en ook de kosten van de arbitrage-instelling in geval van een institutionele arbitrage. Hoewel de arbitragewet hierover niets

¹⁷⁹ Art. 1711, § 3 Ger.W.

¹⁸⁰ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 35; art. 31(1), ICC-Arbitragereglement van 2013.

¹⁸¹ De wet bevat geen verplichting om een opdrachtakte op te stellen. Een aantal arbitragereglementen van arbitrage-instellingen, zoals Capani en ICC, voorzien wel in die verplichting.

¹⁸² Soortgelijke bepalingen zijn opgenomen in de arbitragewetten in Duitsland (art. 1052(2) ZPO), in Oostenrijk (art. 804(2) ZPO) en Zweden (art. 30(1)); ICC-Arbitragereglement van 2013 (art. 15(5)); memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 35.

¹⁸³ Art. 1712, § 1 Ger.W. Deze bepaling werd overgenomen uit art. 30 Uncitral-Modelwet.

¹⁸⁴ Zie ook randnr. 36 hierboven.

¹⁸⁵ Art. 1698, § 2 Ger.W. (oud).

¹⁸⁶ Art. 1713, § 3 Ger.W., conform art. 31(1) Uncitral-Modelwet.

¹⁸⁷ Art. 1713, § 4 Ger.W.

¹⁸⁸ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 37; G. KEUTGEN en G.-A. DAL, o.c., 401.

¹⁸⁹ Luik, 4 maart 2010, *RRD* 2009, 132, p. 208.

zegt, kan er hier op gewezen worden dat arbiters niet gebonden zijn door de rechtsplegingsvergoeding bepaald in art. 1022 Ger.W.¹⁹⁰

57. Zoals onder de oude arbitragewet,¹⁹¹ kan het scheidsgerecht een partij veroordelen tot de betaling van een dwangsom.¹⁹² In principe is het de beslagrechter die controleert of de voorwaarden voor het verbeuren van dwangsommen vervuld zijn, en die zelfs een onderzoeksmaatregel kan bevelen om het precieze bedrag van de verbeurde sommen vast te stellen.¹⁹³

58. Zoals onder de oude arbitragewet, bepaalt de nieuwe wet dat de voorzitter van het scheidsgerecht of de enkele arbiter, nadat de arbitrale uitspraak is geveld, een origineel ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg neerlegt en dat hij de partijen van de neerlegging op de hoogte brengt.¹⁹⁴ De partijen kunnen de voorzitter van het scheidsgerecht of de enkele arbiter ontslaan van deze verplichting tot neerlegging ter griffie.¹⁹⁵

59. De arbitrale uitspraak heeft in de relaties tussen de partijen dezelfde uitwerking als een rechterlijke beslissing.¹⁹⁶ Dit betekent dat de arbitrale uitspraak tussen partijen gezag van gewijsde heeft, behalve wanneer een hoger beroep ten gronde nog mogelijk zou zijn¹⁹⁷ – indien de partijen uitzonderlijk deze mogelijkheid contractueel hebben bedongen –, en onder voorbehoud van het recht van de partijen om een vordering tot vernietiging in te stellen tegen de arbitrale uitspraak.¹⁹⁸

6° Einde van de rechtsmacht van het scheidsgerecht

60. De arbitrageprocedure eindigt door de ondertekening van de arbitrale uitspraak die de rechtsmacht van het scheidsgerecht uitput of door een arbitrale beslissing tot sluiting.¹⁹⁹ Het scheidsgerecht beveelt de sluiting van de arbitrageprocedure²⁰⁰ wanneer a) de eiser afstand doet

van zijn vordering, tenzij de verweerder daartegen bezwaar maakt en het scheidsgerecht erkent dat de verweerder een gerechtvaardigd belang heeft om het geschil definitief te horen beslechten; b) de partijen overeenkomen om de procedure af te sluiten.²⁰¹ Art. 1714, § 2(a) Ger.W. kan worden gelezen in samenhang met art. 1706(a) Ger.W. dat de situatie regelt waarin de eiser zijn vordering niet uiteenzet binnen de door het scheidsgerecht daartoe bepaalde termijn. In een dergelijk geval kan het scheidsgerecht de sluiting van de arbitrageprocedure bevelen, tenzij er een vordering van een andere partij te behandelen blijft.

7° De verbetering, interpretatie of aanvulling van de arbitrale uitspraak

61. Art. 1715 Ger.W. organiseert de verbetering, de interpretatie of de aanvulling van de arbitrale uitspraak conform art. 33 Uncitral-Modelwet. Het initiatief tot een verbetering, in de zin van een rekenfout, materiële vergissing, schrijffout of een andere dergelijke fout, kan uitgaan zowel van de partijen²⁰² als van het scheidsgerecht,²⁰³ terwijl het initiatief tot een interpretatie van een passus van de uitspraak enkel kan uitgaan van een partij, en dan nog enkel wanneer de partijen dit zijn overeengekomen.²⁰⁴ Voorts kan een partij, tenzij de partijen anders zijn overeengekomen, het scheidsgerecht verzoeken een aanvullende uitspraak te doen over de deelvorderingen die in de arbitrageprocedure werden ingediend maar waarover het scheidsgerecht naliet zich uit te spreken, het zogenaamde «*infra petita*»-geval.²⁰⁵ Wanneer dezelfde arbiters niet meer kunnen samenkomen, moet de vordering tot verbetering, interpretatie of aanvulling van de arbitrale uitspraak worden gebracht voor de rechtbank van eerste aanleg.²⁰⁶

G. Rechtsmiddelen tegen de arbitrale uitspraak

62. In een zevende hoofdstuk bepaalt de nieuwe arbitragewet welke rechtsmiddelen er tegen een arbitrale uitspraak mogelijk zijn, namelijk een eventueel overeengekomen arbitraal hoger beroep en de vordering tot vernietiging.

1° Hoger beroep tegen een arbitrale uitspraak

63. Tegen een arbitrale uitspraak kan alleen hoger beroep worden ingesteld indien de partijen deze mogelijk-

¹⁹⁰ O. CAPRASSE en F. HENRY, «La répétibilité des frais de conseils dans l'arbitrage national et international», *JT* 2008, 563-564.

¹⁹¹ Art. 1709bis Ger.W. (oud).

¹⁹² Art. 1713, § 7 Ger.W.

¹⁹³ V. VAN HERREWEGHE, *Beslagzakboekje 2013*, Mechelen, Kluwer, 18.

¹⁹⁴ Art. 1713, § 8 Ger.W.

¹⁹⁵ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 38.

¹⁹⁶ Art. 1713, § 9 Ger.W.

¹⁹⁷ Advies Raad van State van 21 januari 2013, nr. 52.657/2, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 104.

¹⁹⁸ Art. 24 Ger.W. bepaalt dat iedere eindbeslissing gezag van gewijsde heeft vanaf de uitspraak; art. 26 Ger.W. bepaalt dat het gezag van rechterlijk gewijsde blijft bestaan zolang de beslissing niet ongedaan is gemaakt. Zie: G. DE LEVAL, «Saisie conservatoire et sentence arbitrale» (noot onder Beslagr. Antwerpen 7 december 1979), *RHA* 1987-88, 111; zie ook: B. HANOTIAU, «Quelques réflexions à propos de l'autorité de chose jugée des sentences arbitrales» in *Liber Amicorum Lucien Simont*, Brussel, Bruylant, 2002, 301.

¹⁹⁹ Art. 1714, § 1 Ger.W.

²⁰⁰ Art. 1714, § 2 Ger.W.

²⁰¹ Deze bepaling neemt ten dele art. 31 Uncitral-Modelwet over.

²⁰² Art. 1715, § 1(a) Ger.W.

²⁰³ Art. 1715, § 2 Ger.W.

²⁰⁴ Art. 1715, § 1(b) Ger.W.

²⁰⁵ Art. 1715, § 3 Ger.W. (nieuw); art. 1702bis, §§ 1 en 2 Ger.W. (oud).

²⁰⁶ Art. 1715, § 6 Ger.W. (nieuw); art. 1702bis, § 5 Ger.W. (oud).

heid hebben bedongen in de arbitrageovereenkomst.²⁰⁷ De gevallen waarin de arbitrageovereenkomst of een arbitrageregulement een hoger beroep organiseert, zijn vrij schaars.²⁰⁸

Een vordering tot vernietiging is enkel ontvankelijk wanneer de uitspraak niet meer voor de arbiters kan worden aangevochten.²⁰⁹ Dit betekent dat, indien de mogelijkheid van een arbitraal hoger beroep conform art. 1716 Ger.W. is bedongen, eerst het arbitraal hoger beroep gevoerd moet worden. Dit vereiste voorkomt dilatoire tactieken.

2° De vordering tot vernietiging

64. Een arbitrale uitspraak kan slechts worden bestreden voor de rechtbank van eerste aanleg, via dagvaarding, en zij kan slechts worden vernietigd in de in art. 1717 Ger.W. genoemde gevallen.²¹⁰ Krachtens art. 1680, § 6 Ger.W. is de territoriaal bevoegde rechtbank de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, Bergen, Brussel, Gent of Luik (zie randnr. 13).²¹¹

Zoals reeds aangegeven (zie randnr. 39), is de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken²¹² niet van toepassing op de arbitrageprocedures, maar wel op de procedures voor de overheidsrechter met betrekking tot arbitrage,²¹³ zodat de partij die de vordering tot vernietiging instelt, de arbitrale uitspraak of een eensluitende kopie daarvan moet voorleggen in de taal van de procedure.

De vordering tot vernietiging is geen hoger beroep waarin de gegrondheid van de arbitrale uitspraak zou kunnen worden onderzocht. Op basis van art. 1680, § 5 Ger.W. beslist de rechtbank van eerste aanleg in eerste en laatste aanleg. De oude arbitragewet, die nog een beroepsmogelijkheid voorzag in een vernietigingsprocedure, viel ongunstig op in vergelijking met arbitragewetten in andere landen, die de beroepsmogelijkheid hadden geëlimineerd en die, in sommige landen, ook een cassatieberoep hadden uitgesloten door de betrokken betwis-

tingen meteen op het niveau van het hoogste gerechtshof te laten beslechten.²¹⁴ De nieuwe arbitragewet laat geen hoger beroep meer toe tegen een beslissing van de rechtbank van eerste aanleg over de vordering tot vernietiging. Zoals hierboven reeds aangegeven (zie randnr. 12), blijft evenwel nog een voorziening in cassatie tegen de beslissing van de rechtbank van eerste aanleg mogelijk.²¹⁵

65. In beginsel kunnen enkel partijen bij de arbitrageovereenkomst een vordering tot vernietiging instellen. Derden kunnen geen «derdenverzet» aantekenen tegen een arbitrale uitspraak waaraan zij geen partij zijn.²¹⁶ Het Hof van Cassatie aanvaardde evenwel reeds dat in uitzonderlijke omstandigheden een derde ook een vordering tot vernietiging kan instellen tegen een arbitrale uitspraak waaraan hij geen partij was, maar die enkel werd gevoerd met het doel om de rechten van deze derde nadelig te beïnvloeden.²¹⁷

66. De nieuwe arbitragewet neemt in art. 1717, § 3 Ger.W. de gronden over die zijn opgenomen in art. 34 Uncitral-Modelwet. Als gevolg daarvan komen een aantal gronden die in de oude wet waren opgenomen, niet meer voor in de nieuwe arbitragewet. De nieuwe arbitragewet behoudt een grond die reeds was opgenomen in de oude arbitragewet,²¹⁸ maar die niet is vermeld in art. 34 Uncitral-Modelwet, namelijk het gebrek aan motivering van een arbitrale uitspraak.²¹⁹

Bovendien worden twee maatregelen ingevoerd die gericht zijn op het vrijwaren van een arbitrale uitspraak. Allereerst stelt art. 1717, § 5 Ger.W. dat de in art. 1717, § 3²²⁰ (a), (i), (ii), (iii), en (v) Ger.W. bedoelde gevallen niet als grond tot vernietiging van de arbitrale uitspraak in aanmerking komen, indien de partij die ze aanvoert, daarvan kennis heeft gekregen tijdens de arbitrageproce-

²⁰⁷ Art. 1716, eerste zin Ger.W.

²⁰⁸ Zie: M. PIERS, *Sectorale arbitrage*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 283 en 317-318, die veertien sectorale arbitrageregulementen analyseert; H. VAN HOUTTE, «Belgium» in F.-B. WEIGAND (ed.), *Practitioner's Handbook on International Commercial Arbitration*, Oxford, Oxford University Press, 2009, 223; G. KEUTGEN en G.-A. DAL, «Belgium» in J. PAULSSON (ed.), *International Handbook on Commercial Arbitration*, Suppl. 49, Kluwer Law International, 2007, 36.

²⁰⁹ Art. 1717, § 1 Ger.W.; zie: H. VERBIST, «De vordering tot vernietiging van de arbitrale uitspraak na de hervorming van het Belgische arbitragerecht door de wet van 24 juni 2013» in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013. Essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 105-129.

²¹⁰ Art. 1717, § 2 Ger.W.

²¹¹ Voor de gewijzigde benamingen van de rechtbanken, zie voetnoot 65.

²¹² BS 22 juni 1935.

²¹³ G. KEUTGEN en G.-A. DAL, *o.c.*, 173.

²¹⁴ Krachtens de Duitse arbitragewet (§ 1062 ZPO 1997) en de Franse arbitragewet (art. 1494 NCPC 2011 / art. 1519 NCPC 2011) dient een vordering tot vernietiging tegen een arbitrale uitspraak te worden gebracht voor het hof van beroep. De Belgische wet gaat nog niet zover als de Zwitserse wet (art. 191 WIPR 18 december 1987) en de Oostenrijkse vanaf 1 januari 2014 (§ 615 ZPO / SchiedsRAG 2013), die de vernietigingsvordering onmiddellijk op het niveau van het hoogste gerechtshof situeren.

²¹⁵ Krachtens de algemene bevoegdheid bepaald in art. 609, § 1 Ger.W.; memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 14.

²¹⁶ Antwerpen 26 maart 2007, *P&B* 2008, 115, noot M. PIERS, «Het verhaal van een «derde» tegen een arbitrale uitspraak».

²¹⁷ Cass. 29 januari 1993, *RCJB* 1994, 647, noot J. VAN COMPENOLLE, «Le droit de recours du tiers contre une sentence arbitrale obtenue par fraude»; M. PIERS, «Setting Aside an Arbitral Award: A Topical Discussion» in *De arbitrale uitspraak. Bijdragen aan het Colloquium van Cepina 40 van 30 november 2006*, Brussel, Bruylant, 2006, 148-149.

²¹⁸ Art. 1704, § 2(i) Ger.W. (oud).

²¹⁹ Art. 1717, § 3(a)(iv) Ger.W.

²²⁰ De oorspronkelijke verwijzing naar art. 1717, § 2 Ger.W. was een zetfout, die door een «*corrigendum*» gewijzigd werd met de wet houdende diverse bepalingen betreffende Justitie, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53/3149/009, Hoofdstuk 11, art. 28, p. 15; nr. 53/3149/010, p. 4; nr. 53/3149/011. Tekst aangenomen door de Kamer van Volksvertegenwoordigers in plenaire vergadering van 3 april 2014.

dure en er zich toen niet op heeft beroepen. Deze bepaling is vergelijkbaar met art. 1679 Ger.W. (zie randnr. 11: vermoeden van afstand om onregelmatigheden in te roepen) en wil voorkomen dat partijen bepaalde grieven zouden «opsparen» tot het tijdstip van een procedure tot vernietiging. Bovendien kan de rechtbank van eerste aanleg op basis van art. 1717, § 6 Ger.W., wanneer zij geadieerd wordt door een vordering tot vernietiging van een arbitrale uitspraak, eventueel, op vordering van een partij, de vernietigingsprocedure opschorten gedurende een door haar bepaalde termijn om aan het scheidsgerecht de mogelijkheid te geven de arbitrageprocedure te hervatten of iedere andere maatregel te nemen die het van aard acht om de gronden van vernietiging weg te werken. Deze bepaling is overgenomen van art. 34(4) Uncitral-Modelwet en is ingegeven door de bekommernis om scheidsrechtelijke uitspraken zoveel mogelijk uitwerking te laten hebben: de vernietiging van de arbitrale uitspraak moet het laatste middel blijven om een eventuele onregelmatigheid te verhelpen.²²¹ Zodra deze gecorrigeerd kan worden door een nieuwe tussenkoms van het scheidsgerecht, is het verkieslijk deze weg te volgen.²²²

Hoewel de vordering tot vernietiging het voorwerp uitmaakt van een uitvoerige rechtsleer, leidt zij in de praktijk slechts zelden tot vernietiging van de arbitrale uitspraak.²²³

67. In afwijking van art. 34(4) Uncitral-Modelwet, voorziet de nieuwe Belgische arbitragewet dat de arbitrale uitspraak niet kan worden vernietigd wanneer kan worden aangetoond dat de schending van het recht van verdediging of de schending van de overeengekomen procedure geen invloed hadden op de uitspraak,²²⁴ met dien verstande dat een onregelmatigheid betreffende de samenstelling van het scheidsgerecht een grond tot vernietiging van de arbitrale uitspraak kan opleveren in zoverre de onregelmatigheid werd opgeworpen van zodra zij bekend was.²²⁵

68. Naast de vernietigingsgronden die door een partij dienen opgeworpen te worden, bevat de nieuwe wet, naar het voorbeeld van art. 34(2)(b) Uncitral-Modelwet, eveneens een aantal gronden die door de rechtbank ambts halve kunnen worden opgeworpen. De nieuwe Belgische arbitragewet voegt aan de lijst van de Modelwet één ver-

nietigingsgrond toe, die reeds in de oude Belgische arbitragewet voorkwam,²²⁶ nl. het geval waarin de arbitrale uitspraak is verkregen door bedrog.

69. De termijn voor het instellen van de vordering is conform art. 34(3) Uncitral-Modelwet drie maanden, waarbij weliswaar een verschillend tijdstip in aanmerking kan worden genomen voor de aanvang van deze termijn. De volgende situaties kunnen zich voordoen. Wanneer het scheidsgerecht in een arbitrale beslissing alvorens recht te doen verklaart rechtsmacht te hebben, kan overeenkomstig art. 1690, § 4 Ger.W. tegen deze beslissing slechts tegelijk met de uitspraak ten gronde en langs dezelfde weg een vordering tot vernietiging worden ingesteld. Wanneer het scheidsgerecht daarentegen oordeelt dat het geen rechtsmacht heeft, vormt dit een uitspraak waartegen wel meteen een vordering tot vernietiging kan worden ingesteld conform art. 1690, § 4, tweede lid en art. 1717, § 4 Ger.W.

De algemene regel is dat een vordering tot vernietiging niet kan worden ingesteld na verloop van een termijn van drie maanden te rekenen vanaf de datum waarop de partij die deze vordering heeft ingesteld, mededeling ontving van de uitspraak overeenkomstig art. 1678, § 1(a) Ger.W.²²⁷

3° De mogelijkheid tot uitsluiting van de vordering tot vernietiging door niet-Belgische partijen

70. Art. 1718 Ger.W. herneemt, bijna woordelijk, de tekst van het oude art. 1717, § 4 Ger.W. Deze bepaling, oorspronkelijk ingevoerd door de wet van 25 maart 1985, en gewijzigd door de wet van 19 mei 1998, laat toe dat partijen die een arbitrage in België voeren zonder enige band met ons land te hebben, geheel of gedeeltelijk de gronden tot het verkrijgen van de vernietiging van de arbitrale uitspraak contractueel kunnen uitsluiten.²²⁸ Door het feit dat de partijen tot een arbitrage contractueel de vordering tot vernietiging in de jurisdictie van de plaats van de arbitrage kunnen uitsluiten, zal de enige mogelijkheid om zich te verzetten tegen de arbitrale uitspraak verschoven worden naar de rechtsmiddelen geboden in de jurisdictie waar de uitvoerbaarverklaring van de arbitrale uitspraak wordt gevraagd.

²²¹ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 41-42.

²²² Het Cepani-Arbitragereglement van 2013 voorziet eveneens in de mogelijkheid van een «terugverwijzing» van de arbitrale uitspraak door een rechtbank naar het scheidsgerecht (art. 33(6)). Ook het ICC-Arbitragereglement van 2012 bevat een soortgelijke bepaling («*remission*») in art. 35(4).

²²³ H. VERBIST, «Het echte, becijferde beeld van arbitrage in België», *RW* 1998-99, 362; B. HANOTIAU en O. CAPRASSE, «L'annulation des sentences arbitrales», *JT* 2004, 413.

²²⁴ Art. 1717, § 3(a)(ii) en (v) Ger.W.

²²⁵ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 41.

²²⁶ Art. 1704, § 3(a) Ger.W. (oud).

²²⁷ Art. 1717, § 4 Ger.W.

²²⁸ H. VERBIST, «De vernietiging van de arbitrale uitspraak na de hervorming van het Belgisch arbitragerecht door de Wet van 19 mei 1998», *TPR* 1999, 1755-1777. Inmiddels werden soortgelijke bepalingen opgenomen in de arbitragewetten van Tunesië in 1993 (art. 78-6) en van Zweden in 1999 (art. 51). De nieuwe Franse arbitragewet van 2011 voorziet in de mogelijkheid voor alle partijen, ook partijen die een band met Frankrijk hebben, om de vordering tot vernietiging uit te sluiten (art. 1522 NCPC) (zie: Th. CLAY, *Le nouveau droit français de l'arbitrage*, Parijs, Lextenso éditions, 2011, 202).

H. Erkenning en uitvoerbaarverklaring van de arbitrale uitspraken

71. Wanneer een partij nalaat een arbitrale uitspraak vrijwillig uit te voeren, kan de andere partij tegen haar een procedure tot erkenning en tenuitvoerlegging voeren. Bewarend beslag onder derden kan worden gelegd op grond van authentieke of onderhandse stukken, bij gerechtsdeurwaarder (art. 1445 Ger.W.).²²⁹ Een arbitrale uitspraak wordt als een voldoende titel beschouwd, zelfs zonder uitvoerbaarverklaring.²³⁰ Een uitvoerbaarverklaring door de rechtbank van eerste aanleg blijft evenwel nodig om tot een gedwongen uitvoering van de arbitrale uitspraak te kunnen overgaan.²³¹ Het achtste hoofdstuk van de nieuwe arbitragewet is gewijd aan de erkenning en uitvoerbaarverklaring van de arbitrale uitspraken.

1° Uitvoerbaarverklaring als voorwaarde tot gedwongen uitvoering

72. De gedwongen uitvoering van een arbitrale uitspraak, gedaan in België of in het buitenland, kan pas gebeuren nadat zij, geheel of gedeeltelijk, uitvoerbaar is verklaard door de rechtbank van eerste aanleg overeenkomstig de in art. 1720 Ger.W. voorgeschreven procedure.²³² Deze bepaling geldt dus ongeacht de plaats van de arbitrage. Anders dan onder de oude arbitragewet, wordt niet langer een onderscheid gemaakt tussen de uitvoerbaarverklaring van Belgische of van buitenlandse arbitrale uitspraken.²³³

73. Art. 1719, § 2 Ger.W. maakt de uitvoerbaarverklaring afhankelijk van het feit dat de uitspraak niet meer voor de arbiters kan worden bestreden, d.w.z. dat er geen arbitraal hoger beroep mogelijk is, of, indien er een arbitraal hoger beroep mogelijk is, van het feit dat de arbitrale uitspraak door de arbiters uitvoerbaar bij voorraad werd verklaard, niettegenstaande hoger beroep.²³⁴

²²⁹ J. LAENENS, K. BROECKX, D. SCHEERS en P. THIRIAR, *Handboek Gerechdelijk Recht*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 687 en 708; E. DIRIX, *Beslagrecht, Kort begrip van het beslag- en executierecht*, Leuven, Acco, 2012, 89.

²³⁰ G. De Leval, «Saisie conservatoire et sentence arbitrale» (noot onder Beslagr. Antwerpen 7 december 1979, *RHA* 1987-88, 111; V. VAN HERREWEGHE, *Beslagboekje 2013*, Mechelen, Kluwer, 273-274.

²³¹ Ph. DE BOURNONVILLE, «Le sursis à exécution de la sentence arbitrale exequaturée» (noot onder Brussel 19 oktober 1989), *Ann.dr.Lg.* 1990, 255.

²³² Art. 1719, § 1 Ger.W.

²³³ De oude arbitragewet bevatte onderscheiden bepalingen betreffende de uitvoerbaarverklaring van arbitrale uitspraken gedaan in België (art. 1710 tot 1712 Ger.W.) en betreffende arbitrale uitspraken gedaan in het buitenland (art. 1719 tot 1723 Ger.W.); M. PIERS en D. DE MEULEMEESTER, «Nieuwe arbitragewet. België is voortaan een «Uncitral-Modelwet»-land», *NJW* 2013, 734.

²³⁴ Deze bepaling was in de oude arbitragewet opgenomen in art. 1710, § 2 Ger.W.

74. De rechtbank van eerste aanleg is bevoegd om kennis te nemen van een vordering inzake de erkenning en uitvoerbaarverklaring van een in België of in het buitenland gedane arbitrale uitspraak.²³⁵ Voor de uitvoerbaarverklaring van een arbitrale uitspraak geldt een afwijkende territoriale aanknopingsfactor. Niet de plaats van arbitrage, maar de plaats waar de arbitrale uitspraak zal worden ten uitvoer gelegd, bepaalt welke rechtbank van eerste aanleg territoriaal bevoegd is (zie ook randnr. 13).

75. De vordering wordt ingesteld en behandeld op eenzijdig verzoekschrift.²³⁶ De verzoeker moet woonplaats kiezen in het rechtsgebied van de rechtbank. Aldus vermijdt men de strenge vormelijke vereisten en de tijdsduur van een internationale dagvaarding en de verlenging van de termijnen bepaald in art. 55 Ger.W.

2° Limitatieve gronden tot weigering van erkenning en uitvoerbaarverklaring

76. Art. 1720, § 5 Ger.W. bepaalt dat de arbitrale uitspraak alleen erkend of uitvoerbaar mag worden verklaard indien zij de in art. 1721 Ger.W. gestelde voorwaarden niet schendt. Art. 1721 Ger.W. is opgebouwd analoog aan art. 1717, § 3 Ger.W. en conform art. 36(1) Uncitral-Modelwet, doch wijkt er op specifieke punten van af.

De erkenning en uitvoerbaarverklaring betreffen een arbitrale uitspraak, ongeacht het land waarin zij werd gedaan, en betreffen niet de erkenning en uitvoerbaarverklaring van voorlopige of bewarende maatregelen bevolen door een scheidsgerecht. De erkenning en uitvoerbaarverklaring van voorlopige of bewarende maatregelen worden immers geregeld door art. 1697 Ger.W., en deze bepaling verwijst voor de weigeringsgronden grotendeels naar art. 1721 Ger.W. (zie ook randnr. 31).

Conform de Uncitral-Modelwet, en zoals ook reeds bepaald bij de vernietigingsgronden,²³⁷ maakt de wet een onderscheid tussen gronden die door een partij moeten worden aangevoerd²³⁸ en gronden die door de rechtbank ambtshalve kunnen worden opgeworpen.²³⁹

77. De weigering tot erkenning en uitvoerbaarverklaring kan worden gevorderd door de partij tegen wie zij werd ingeroepen, in welk geval die partij het bewijs moet leveren van één van de gronden opgenomen in art. 1721, § 1(a) Ger.W. De Belgische wet voegt een bijkomende weigeringsgrond toe ten opzichte van de Modelwet, namelijk het gebrek aan motivering van een arbitrale uitspraak,²⁴⁰ net zoals deze grond in art. 1717, § 3(a) Ger.W. ook als

²³⁵ Art. 1720, § 1 Ger.W.

²³⁶ Art. 1720, § 3 Ger.W.

²³⁷ Art. 1717, § 3 Ger.W.

²³⁸ Art. 1721, § 1(a) Ger.W.

²³⁹ Art. 1721, § 1(b) Ger.W.

²⁴⁰ Art. 1721, § 1(a)(iv) Ger.W.

vernietigingsgrond werd toegevoegd aan de gronden van art. 34(2) Uncitral-Modelwet.²⁴¹ De motivering is een vereiste van interne openbare orde, maar belet niet dat een niet met redenen omklede arbitrale uitspraak in België kan worden erkend, wanneer volgens het toepasselijk procedurerecht de motivering niet vereist is.²⁴² Een andere weigeringsgrond die wordt toegevoegd ten opzichte van art. 36(1)(a) Uncitral-Modelwet en ten opzichte van de vernietigingsgronden van art. 1717, § 3 Ger.W., is de grond dat het scheidsrecht zijn bevoegdheden heeft overschreden.²⁴³ Ten slotte vermeldt de nieuwe arbitragewet als weigeringsgrond dat de uitspraak nog niet bindend²⁴⁴ is geworden voor de partijen of vernietigd of opgeschort werd door een rechtbank van het land waarin of krachtens welk recht zij gedaan werd.²⁴⁵

²⁴¹ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 43-44.

²⁴² Art. 1721, § 1(a)(iv) Ger.W.; memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 40.

²⁴³ Art. 1721, § 1(a)(vii) Ger.W.

²⁴⁴ De term «bindend» maakte reeds het voorwerp uit van rechtspraak onder de oude arbitragewet. Het Hof van Cassatie oordeelde dat uit de opzet van art. V.1(e) van het Verdrag van New York volgt dat de uitspraak bindend is voor de partijen, in de zin van die bepaling, zodra daartegen geen rechtsmiddel tot wijziging ervan kan worden ingesteld. Het Hof van Cassatie gaf aldus aan de bepaling van art. V.1(e) van het Verdrag van New York een interpretatie die in de rechtsleer als «verdragsautonoom» wordt beschouwd. Dit betekent dat de arbitrale uitspraak als «bindend» wordt beschouwd wanneer geen hoger beroep of voor een arbitrale uitspraak geen procedure voor een overheidsrechter tegen de arbitrale uitspraak meer mogelijk is (Cass. 5 juni 1998, *RW* 1999-2000, 817; zie: J. LINSMEAU, in een noot onder het arrest van 5 juni 1998, *Rev.Arb.* 1998, 717; B. HANOTIAU en B. DUQUESNE, «L'exécution en Belgique des sentences arbitrales belges et étrangères», *JT* 1997, 312; A.-J. VAN DEN BERG, *The New York Arbitration Convention of 1958*, Deventer/Boston, Kluwer Law and Taxation Publishers, 1981, 337-346). Een geconsolideerde lijst van rechtspraak met betrekking tot het Verdrag van New York kan worden geconsulteerd op de website van de International Council for Commercial Arbitration: http://www.arbitration-icca.org/publications/ny_convention_commentary_cases.html.

²⁴⁵ Art. 1721, § 1(a)(vi) Ger.W. Deze grond was reeds opgenomen als weigeringsgrond voor een buitenlandse arbitrale uitspraak in het Verdrag van New York van 1958 (art. V.1(e)) en heeft sedertdien tot een uitvoerige en soms verschillende rechtspraak en rechtsleer aanleiding gegeven in verschillende landen die het Verdrag van New York ratificeerden. De oude Belgische arbitragewet bepaalde in art. 1714, § 2 Ger.W. dat, wanneer de arbitrale uitspraak vernietigd werd, de beslissing tot uitvoerbaarverklaring geen gevolg heeft. Deze bepaling was evenwel enkel van toepassing op arbitrale uitspraken gedaan in België en daarom werd in de rechtspraak geoordeeld dat, wanneer een arbitrale uitspraak in het buitenland vernietigd was, deze bepaling niet kon worden ingeroepen om zich te verzetten tegen de erkenning van de uitspraak in België (Rb. Brussel 6 december 1988, *Ann.dr.Lg.* 1990, 267, noot). Deze zaak betrof een arbitrale uitspraak gedaan in een ICC-arbitrage in Algerije, waarna het Hof van Beroep te Algiers deze uitspraak ten gronde had herzien en waarop een voorziening in cassatie bij het Algerijnse Hof van Cassatie werd ingesteld. Terwijl de cassatieprocedure nog liep, werd in België de uitvoerbaarverklaring van de arbitrale uitspraak gevraagd zoals gedaan in de ICC-arbitrage. De Brusselse rechtbank verklaarde de arbitrale uitspraak uitvoerbaar, terwijl ze beklemtoonde dat het Verdrag van New York nog niet was geratificeerd door Algerije op het ogenblik van de uitspraak en erop wees dat België bij de goed-

De nieuwe wet bevestigt het beginsel dat de uitvoerbaarverklaring van de arbitrale uitspraak niet geweigerd wordt, indien kan worden aangetoond dat de schending van het recht van verdediging²⁴⁶ of van de overeengekomen procedure²⁴⁷ geen invloed gehad heeft op de arbitrale uitspraak. Indien er daarentegen een onregelmatigheid is betreffende de samenstelling van het scheidsrecht, kunnen de erkenning en uitvoerbaarverklaring van de arbitrale uitspraak geweigerd worden in zoverre althans de onregelmatigheid werd opgeworpen zodra zij bekend was.²⁴⁸

78. De rechtbank van eerste aanleg zal de erkenning en uitvoerbaarverklaring ambtshalve kunnen weigeren, indien zij vaststelt i) dat het voorwerp van het geschil niet vatbaar is voor arbitrage; of ii) dat de erkenning of uitvoerbaarverklaring van de uitspraak in strijd zou zijn met de openbare orde.²⁴⁹

3° Voorrang van een verdrag

79. Wanneer er een verdrag bestaat tussen België en het land waar de arbitrale uitspraak is gedaan, primeert het verdrag.²⁵⁰ In dit verband kunnen de bilaterale verdragen worden vermeld die België heeft gesloten, namelijk met Frankrijk, Nederland, Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk,²⁵¹ maar vooral zijn hier van belang de multilaterale verdragen, zoals de Verdragen van New York,²⁵²

keuring van het Verdrag in 1975 had aangegeven dat het Verdrag enkel zal worden toegepast in geval van wederkerige toepassing in de beide betrokken landen. De Brusselse rechtbank stelde vast dat geen van de weigeringsgronden van art. 1723 Ger.W. werd ingeroepen en ook niet aanvaard kon worden. Zie in dit verband: B. HANOTIAU en B. DUQUESNE, «L'exécution en Belgique des sentences arbitrales belges et étrangères», *JT* 1997, 306-308; G. KEUTGEN en G.-A. DAL, *L'arbitrage en droit belge et international, II, Le droit international*, Brussel, Bruylant, 2012, 1111; D. MATRAY en G. MATRAY, «L'exécution sur le territoire belge des sentences arbitrales étrangères annulées dans leur pays d'origine» in *Liber Amicorum François Glansdorff et Pierre Legros*, Brussel, Bruylant, 2014, 651-683.

²⁴⁶ Art. 1721, § 1(a)(ii) Ger.W.

²⁴⁷ Art. 1721, § 1(a)(v) Ger.W.

²⁴⁸ Art. 1721, § 1(a)(v) Ger.W.; memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 44.

²⁴⁹ Art. 1721, § 1(b) Ger.W.

²⁵⁰ Art. 1721, § 3 Ger.W.

²⁵¹ België sloot bilaterale verdragen met deze landen, in verband met de erkenning en uitvoerbaarverklaring van vonnissen, maar ook van arbitrale uitspraken. Het bilateraal verdrag met Frankrijk werd reeds gesloten op 8 juli 1899, het verdrag met Nederland op 28 maart 1925, het verdrag met Duitsland op 30 juni 1958, het verdrag met Zwitserland op 29 april 1959 en het verdrag met Oostenrijk op 16 juni 1959. De bilaterale verdragen gesloten met Frankrijk, met Nederland en met Duitsland vereisen een «dubbel exequatur» voor de erkenning en uitvoerbaarverklaring van een arbitrale uitspraak en zijn bijgevolg minder liberaal dan de multilaterale verdragen inzake arbitrage waartoe België nadien is toegetreden.

²⁵² Verdrag over de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse scheidsrechterlijke uitspraken, opgemaakt te New York op 10 juni 1958, door België goedgekeurd bij de wet van 5 juni 1975, *BS* 15 november 1975, p. 14.410.

Genève²⁵³ en Washington,²⁵⁴ die door België werden geratificeerd. In de praktijk is vooral het Verdrag van New York, dat tot dusver door niet minder dan 149 landen werd geratificeerd,²⁵⁵ het meest relevante voor de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse arbitrale uitspraken. Het Verdrag van Genève werd slechts door 29 landen geratificeerd.²⁵⁶ Het Verdrag van Washington werd weliswaar door 159 landen in de wereld geratificeerd,²⁵⁷ maar heeft een beperkter toepassingsgebied, omdat het enkel de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen staten en onderdanen van andere staten betreft.

80. De partij aan wie de beschikking inzake de erkenning en uitvoerbaarverklaring wordt betekend, zal hiertegen derdenverzet kunnen aantekenen binnen de termijn en conform de voorwaarden bepaald door het gemene gerechtelijk recht.²⁵⁸ Dit derdenverzet dient door middel van een dagvaarding gebracht te worden voor de rechtbank van eerste aanleg die de erkenning en uitvoerbaarverklaring heeft toegekend. De termijn waarbinnen derdenverzet kan worden aangetekend, is volgens art. 1034 Ger.W. één maand, omdat de beschikking tot uitvoerbaarverklaring werd genomen op eenzijdig verzoekschrift.²⁵⁹ De procedure op tegenspraak die resulteert uit dit verzet zal aanleiding geven tot een vonnis, waartegen enkel een voorziening in cassatie openstaat.

²⁵³ Europees Verdrag inzake de internationale handelsarbitrage, opgemaakt te Genève op 21 april 1961 en Overeenkomst betreffende de toepassing van het Europees Verdrag inzake de internationale handelsarbitrage, opgemaakt te Parijs op 17 december 1962, door België goedgekeurd bij de wet van 19 juli 1975, *BS* 17 februari 1976, 1691. Hoewel dit Verdrag *an sich* niet over de tenuitvoerlegging van arbitrale uitspraken handelt, heeft art. 10 van het Verdrag een invloed op betrekkingen tussen Staten die eveneens een partij zijn bij het Verdrag van New York, in die zin dat het de toepassing van art. 5(1)(e) van het Verdrag van New York beperkt tot de gronden van vernietiging opgesomd in art. 9(1) van het Verdrag van Genève.

²⁵⁴ Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten («ICSID»), opgemaakt te Washington op 18 maart 1965, door België goedgekeurd bij de wet van 17 juli 1970, *BS* 24 september 1970, p. 9548.

²⁵⁵ Informatie beschikbaar op de website van Uncitral: <http://www.uncitral.org>, geconsulteerd op 4 mei 2014.

²⁵⁶ Informatie beschikbaar op de website van de Verenigde Naties, <http://untreaty.un.org/ENGLISH/bible/englishinternetbible/partI/chapterXXII/treaty2.asp>, geconsulteerd op 4 mei 2014.

²⁵⁷ Slechts 150 landen hebben evenwel hun instrument van ratificatie, van aanvaarding of van goedkeuring van het Verdrag tot op heden ingediend bij ICSID; informatie beschikbaar op de website van ICSID: <https://icsid.worldbank.org>, geconsulteerd op 4 mei 2014.

²⁵⁸ Zoals reeds aangegeven, worden een aantal vragen waarover bepalingen zijn opgenomen in de oude arbitragewet niet meer rechtstreeks behandeld in de nieuwe arbitragewet en vinden in een dergelijk geval de beginselen van het gemene recht toepassing (zie randnr. 4; memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 7; art. 1122 en 1125 Ger.W.).

²⁵⁹ Art. 1129 Ger.W., dat een verzettermijn van drie maanden bepaalt, is niet van toepassing, omdat dit enkel gevallen betreft die zijn ingeleid op basis van een dagvaarding (zoals bepaald in art. 1125 Ger.W.).

Indien de erkenning en uitvoerbaarverklaring op eenzijdig verzoekschrift krachtens art. 1721, § 1 Ger.W. geweigerd worden door de rechtbank van eerste aanleg, staat tegen een beslissing tot afwijzing enkel een voorziening in cassatie open.

4° Samenloop van een vordering tot vernietiging met de toekenning van de erkenning en tenuitvoerlegging

81. De oude arbitragewet bevatte in art. 1712, § 2 Ger.W. een bepaling over de samenloop van een verzet tegen de uitvoerbaarverklaring van een arbitrale uitspraak en de vordering tot vernietiging van de arbitrale uitspraak. Deze bepaling is niet opgenomen in de nieuwe wet. Er is dus niet meer voorgeschreven dat de partij die verzet doet en die de vernietiging van de uitspraak wil vorderen zonder voordien een vordering daartoe te hebben ingesteld, de vordering tot vernietiging op straffe van verval in hetzelfde geding en binnen de verzettermijn van één maand na betekening van de beslissing tot uitvoerbaarverklaring moet instellen. Hierdoor wordt het mogelijk in verschillende procedures een vordering tot vernietiging tegen een arbitrale uitspraak in te stellen en een verzet tegen een beslissing tot uitvoerbaarverklaring van de arbitrale uitspraak te voeren, onverminderd de bepalingen inzake samenhang en, gebeurlijk, onsplitsbaarheid.

In die nieuwe context rijst de vraag hoe de beide procedures zich met elkaar kunnen verhouden, althans voor arbitrale uitspraken gedaan in België. Voor arbitrale uitspraken gedaan in het buitenland zal de vraag naar de samenloop niet rijzen, omdat de vordering tot vernietiging van een in het buitenland gedane arbitrale uitspraak niet in België kan worden ingesteld, maar moet worden ingesteld bij de bevoegde rechtbank van de plaats van de arbitrage.²⁶⁰

Een eerste vraag die rijst, is of de termijn van drie maanden waarvan sprake in art. 1717, § 4 Ger.W. voor het instellen van een vordering tot vernietiging tegen de arbitrale uitspraak, al dan niet verstreken is. Indien deze termijn verstreken is en de betekening van de toegekende erkenning en uitvoerbaarverklaring volgt na het verstrijken van deze termijn, kan de vordering tot vernietiging niet meer worden ingesteld.

Indien de betekening van de toegekende erkenning en uitvoerbaarverklaring gebeurt binnen deze termijn van drie maanden, rijst de vraag of de uitvoerbaarverklaring kan worden opgeschort. Onder het oude art. 1714 Ger.W. gold dat voor de schorsing van de uit-

²⁶⁰ *ICCA's Guide to the Interpretation of the 1958 New York Convention*, 2011, 102; http://www.arbitration-icca.org/publications/NYC_Guide.html; Rb. Hasselt 24 februari 1997, *TBBR* 1997, 232; B. HANOTIAU en O. CAPRASSE, *o.c.*, *JT* 2004, 415. Art. 1713, § 5 Ger.W. stelt als vormvereiste dat de arbitrale uitspraak o.a. moet omvatten: «de plaats van de arbitrage bepaald overeenkomstig art. 1701, § 1, evenals de plaats waar de uitspraak is gedaan».

voerbaarverklaring van een arbitrale uitspraak niet de beslagrechter bevoegd was, maar wel de rechter voor wie een voorziening tegen de beslissing tot uitvoerbaarverklaring of een vordering tot vernietiging van de uitspraak aanhangig was.²⁶¹ In de nieuwe arbitragewet is een dergelijke bepaling niet meer opgenomen, zodat de vraag rijst of de rechtbank die kennisneemt van de vordering tot vernietiging ook nog de opschorting van de uitvoerbaarverklaring zou kunnen bevelen. Omdat onder de oude arbitragewet geoordeeld werd dat art. 1714 Ger.W. primeerde op de gemeenrechtelijke bepalingen van art. 1127 en 1395 Ger.W.,²⁶² en aangezien de bepaling van art. 1714 Ger.W. niet langer geldt volgens de nieuwe arbitragewet, lijken de bepalingen van art. 1127 en 1395 Ger.W. hun belang te herwinnen.²⁶³ Op basis hiervan zou kunnen worden ingeroepen dat de beslagrechter, op dagvaarding ten verzoeken van de partij die derdenverzet heeft gedaan tegen de beslissing tot uitvoerbaarverklaring, de tenuitvoerlegging van de bestreden beslissing voorlopig geheel of ten dele zou kunnen opschorten.²⁶⁴ Alleszins zal de eiser die overgaat tot uitvoering van de arbitrale uitspraak en die later geconfronteerd wordt met een vernietiging van de arbitrale uitspraak, de tenuitvoerlegging op eigen risico gedaan hebben.²⁶⁵

82. Indien de plaats van de arbitrage in België is, zodat een Belgische rechtbank van eerste aanleg bevoegd is om kennis te nemen van de vordering tot vernietiging, en de tenuitvoerlegging buiten België benaastigd wordt, zal de tenuitvoerlegging beheerst worden door het recht van de plaats van tenuitvoerlegging, onverminderd de toepasselijkheid van internationale verdragen, waarbij in de eerste plaats het Verdrag van New York moet worden vermeld.

Indien de plaats van de arbitrage buiten België is gelegen en in België de erkenning of uitvoerbaarverklaring van de arbitrale uitspraak wordt gevorderd, wordt de tenuitvoerlegging beheerst door het Belgische recht, onverminderd de toepasselijkheid van internationale verdragen,²⁶⁶ met opnieuw het Verdrag van New York als verdrag dat de meeste kans heeft om toepassing te

vinden.²⁶⁷ Art. VI van het Verdrag van New York bepaalt dat, indien om de vernietiging van de uitspraak of de schorsing van haar tenuitvoerlegging is verzocht bij de bevoegde overheid, bedoeld in art. V(1)(e) van dit verdrag, de overheid waarbij een beroep op de uitspraak wordt gedaan, indien zij daartoe aanleiding vindt, de beslissing over de tenuitvoerlegging van de uitspraak kan opschorten en ook, op verzoek van de partij die om de tenuitvoerlegging van de uitspraak verzocht, kan bevelen dat de andere partij een passende zekerheid stelt.

I. Verjaring

83. Een negende en laatste hoofdstuk van de nieuwe arbitragewet bevat een bepaling over de verjaring van de arbitrale uitspraak. Een dergelijke bepaling is niet opgenomen in de Uncitral-Modelwet en was evenmin opgenomen in de oude arbitragewet. Art. 1722 Ger.W. bepaalt dat de veroordeling uitgesproken door een arbitrale uitspraak verjaart na verloop van tien jaar te rekenen vanaf de datum waarop mededeling is gedaan van de arbitrale uitspraak. Deze bepaling beoogt de rechtszekerheid te waarborgen, om duidelijk te maken voor de partijen tot op welk ogenblik een arbitrale uitspraak kan worden ingeroepen.²⁶⁸

III. Internationale betekenis

84. De nieuwe wet bevat een aantal opmerkelijke verbeteringen in vergelijking met de oude arbitragewet,²⁶⁹ waardoor België nu een arbitragewet heeft die tot de meest vooruitstrevende arbitragewetten in de wereld behoort²⁷⁰: – de verduidelijking van de voorwaarden van de objectieve arbitreerbaarheid die voortaan ook verwijst naar een

²⁶¹ Beslagr. Brussel, 19 februari 1991, *Act.dr.* 1992, 1373; Brussel 26 maart 2002, *P&B* 2003, 81, noot L. DE CAEVEL.

²⁶² H. VAN HOUTTE en E. VALGAEREN, «De exequatur-procedure van arbitrage-uitspraken», *TBH* 1997, 282; B. HANOTIAU en B. DUQUESNE, *o.c.*, *JT* 1997, 308.

²⁶³ H. VERBIST, «De vordering tot vernietiging van de arbitrale uitspraak na de hervorming van het Belgische arbitragerecht door de wet van 24 juni 2013» in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013. Essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 123-124.

²⁶⁴ Zie ook: V. VAN HERREWEGHE, *Beslagzakboekje 2013*, Mechelen 2013, 17 e.v.

²⁶⁵ Een dergelijke waarschuwing is overigens ook opgenomen in de gemeenrechtelijke bepaling van art. 1398 Ger.W.

²⁶⁶ Art. 1721, § 3 Ger.W.

²⁶⁷ Voorheen art. 1723 Ger.W. (oud). Voor een overzicht van de toepassing van het Verdrag van New York in België, zie: H. VERBIST, L. DEMEYERE, O. CAPRASSE en D. DE MEULEMEESTER, «Belgium» in *ICC Guide to National Procedures for Recognition and Enforcement of Awards under the New York Convention*, 2^e ed., *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 2012 Special Supplement, Vol. 23, maart 2013, 74-77.

²⁶⁸ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 44.

²⁶⁹ Memorie van toelichting, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 7.

²⁷⁰ H. VERBIST, «De nieuwe Belgische Arbitragewet van 24 juni 2013», *TvA* 2013, (155) 160; M. DAL, «La nouvelle loi sur l'arbitrage», *JT* 2013, 785; M. PIERS en D. DE MEULEMEESTER, «Nieuwe Arbitragewet – België is voortaan een «Uncitral-Modelwet»-land», *NJW* 2013, 736; M. PIERS en D. DE MEULEMEESTER, «The Adoption of the Uncitral Model Law Encourages Arbitration in Belgium», *b-Arbitra* 2013, nr. 2, p. 403-404; O. CAPRASSE, «Le nouveau droit belge de l'arbitrage», *Rev.Arb.* 2013, 978; G. KEUTGEN, «La réforme 2013 du droit belge de l'arbitrage», *RDIDC* 2014, 112; P. HOLLANDER en M. DRAYE, «Brussels» in M. OSTROVE, C. SALOMON en B. SHIFMAN (eds.), *Choice of Venue in International Arbitration*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 44.

materieel criterium, de vermogensrechtelijke aard van het geschil (art. 1676, § 1 Ger.W.);

– de afschaffing van de dubbele aanleg die, wegens de duurtijd van vernietigingsprocedures, de arbitrages die in België plaatsvonden benadeelde in vergelijking met andere landen²⁷¹ (art. 1680, § 5 Ger.W.);

– de bevestiging dat de arbitrageovereenkomst niet schriftelijk opgesteld moet zijn en dat de bewijslast van het bestaan ervan rust op degene die zich erop beroept (art. 1681 Ger.W.);

– de bevestiging dat de partijen contractueel de procedure tot wraking van arbiters kunnen organiseren, in het bijzonder onder verwijzing naar het reglement van een arbitrage-instelling (art. 1687, § 1 Ger.W.);

– de uitdrukkelijke vermelding van de regeling inzake de voorlopige of bewarende maatregelen die door het scheidsrecht worden bevolen (art. 1691-1697 Ger.W.);

– de vermelding van de gelijke behandeling van de partijen en van de loyaliteit die aan het debat tot grondslag moet liggen (art. 1699 Ger.W.);

– de bijstand door de gewone rechtbank ten behoeve van de bewijsvergaring (art. 1708 Ger.W.).

Onder de oude arbitragewet waren de gronden tot weigering van de erkenning en uitvoerbaarverklaring van een arbitrale uitspraak versnipperd over verschillende artikelen, namelijk art. 1710, § 2 en § 3, 1714, § 1 en § 2, 1715, § 2, 1716 en 1723 Ger.W.,²⁷² en was er bovendien een afzonderlijke regeling voor binnenlandse en buitenlandse arbitrale uitspraken. De nieuwe wettelijke regeling, die grotendeels de bepaling van art. 36 van de Uncitral-Modelwet overneemt, geeft nu in één artikel een oplistings van alle weigeringsgronden. Dit draagt onmiskenbaar bij tot een verduidelijking en maakt bovendien dat de weigeringsgronden nu grotendeels dezelfde zijn geworden als in de talrijke andere landen die de Uncitral-Modelwet in hun nationale arbitragewetgeving hebben omgezet.

De vernietiging van een arbitrale uitspraak kan enkel geschieden op basis van een limitatief opgesomd aantal gronden (art. 1717 Ger.W.), en in bepaalde gevallen, uitsluitend wanneer vastgesteld wordt dat het verzuim een invloed heeft gehad op de uitspraak (art. 1717, § 3, (a) (ii) en (v) Ger.W.). Hetzelfde geldt in het raam van een procedure tot uitvoerbaarverklaring van een uitspraak (art. 1721, § 1, (a) (ii) en (v) Ger.W.). Overigens, indien de arbitrale uitspraak «gered» kan worden, kan de rechtbank waarbij de vordering tot vernietiging aanhangig is gemaakt deze vordering terugzenden naar het scheidsrecht teneinde de oorzaak van de vernietiging ongedaan te laten maken (art. 1717, § 6 Ger.W.).

De vordering tot vernietiging van de arbitrale uitspraak dient aanhangig te worden gemaakt voor de rechtbank van eerste aanleg die rechtspreekt op de plaats van het hof van beroep. De vernietigingsprocedures worden bijgevolg gecentraliseerd bij vijf rechtbanken (Antwerpen, Bergen, Brussel, Gent en Luik), wat een zekere specialisatie op hun niveau zal mogelijk maken (art. 1680, § 6 Ger.W.).

85. Door in grote mate de structuur en de bepalingen van de Uncitral-Modelwet inzake internationale handelsarbitrage over te nemen, zowel voor nationale als internationale arbitrages, krijgt België een arbitragewet die internationaal zeer herkenbaar is. De Uncitral-Modelwet uit 1985, die in 2006 gedeeltelijk werd gewijzigd, is internationaal zeer herkenbaar. Binnen de Europese Unie hadden de voorbije jaren reeds 16 van de 28 landen een arbitragewet aangenomen die geheel of gedeeltelijk op de Uncitral-Modelwet is gebaseerd, namelijk Bulgarije (2002), Cyprus (1987), Denemarken (2005), Duitsland (1998), Estland (2006), Griekenland (1999), Hongarije (1994), Ierland (2010), Kroatië (2001), Litouwen (2012), Malta (1996), Oostenrijk (2006), Polen (2005), Slovenië (2008), Spanje (2003) en het Verenigd Koninkrijk, voor wat betreft Schotland (1990).²⁷³

Door daarenboven in de nieuwe arbitragewet een aantal bepalingen over te nemen van andere landen die recentelijk een moderne arbitragewet hebben aangenomen zal de aantrekkingskracht van België aanzienlijk verhogen om er ook internationale arbitrages te laten plaatsvinden.²⁷⁴ De nieuwe arbitragewet versterkt onmiskenbaar de flexibiliteit maar ook de doeltreffendheid van arbitrage als geschillenbeslechtsingsprocedure. Deze doeltreffendheid wordt niet alleen versterkt door nieuwe bepalingen inzake de organisatie van de arbitrageprocedure, maar ook door het nieuwe kader voor de controle en assistentie die rechtbanken kunnen uitoefenen inzake arbitrages.²⁷⁵

Bijlage: Concordantietabel

Overzicht van de bepalingen van de nieuwe Belgische arbitragewet met de bepalingen waaraan deze beantwoorden of waarop zij geïnspireerd zijn:

- Ger.W. (oud) = de oude arbitragewet van 1972/1985/1998
- UNC MWA = de Uncitral-Modelwet inzake internationale handelsarbitrage van 1985/2006

²⁷³ Zie: <http://www.uncitral.org>, geconsulteerd op 4 mei 2014.

²⁷⁴ De minister van Justitie beklemtoonde dit potentieel in een publicatie die werd uitgebracht over de nieuwe wet, waarin tevens de wet in een Engelse en Duitse vertaling werd gepubliceerd (zie: «Woord vooraf» van de Minister in *Arbitrage-Schiedsverfahren-Arbitration*, Federale Overheidsdienst Justitie, 2013, 124 p.).

²⁷⁵ Y. HERINCKX, «Belgium: No Longer a Proper Guerrilla Terrain for Arbitration», *IBA Arbitration Newsletter*, Vol. 19/Nr. 1, februari 2014, 55-57.

²⁷¹ Y. HERINCKX, «Belgium: No Longer a Proper Guerrilla Terrain for Arbitration», *IBA Arbitration Newsletter*, Vol. 19/Nr. 1, februari 2014, 55-57.

²⁷² Memorie van toelichting bij het wetsontwerp, *Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53/2743/001, p. 44.

- WIPR BE = het Belgische Wetboek van Internationaal Privaatrecht van 2004
- WIPR CH = de Zwitserse wet inzake het internationaal privaatrecht van 1987
- ZPO DE = de Duitse arbitragewet van 1997
- ICC REG = het ICC-Arbitragereglement van 2012
- UNC REG = het Uncitral-Arbitragereglement van 2010

Zesde deel betreffende arbitrage

Hoofdstuk I: algemene bepalingen

Art. 1676:

- § 1.: Art. 1030(1) ZPO DE; art. 177(1) WIPR CH; art. 1676, § 1 Ger.W. (oud)
- § 2.: Art. 1676, § 2 Ger.W. (oud)
- § 3.: Art. 1676, § 2 Ger.W. (oud)
- § 4.: Art. 1676, § 3 Ger.W. (oud)
- § 5.: Art. 1678, § 2 Ger.W. (oud)
- § 6.: Art. 5 WIPR BE; art. 1025(3) ZPO DE
- § 7.: /
- § 8.: Art. 1(2) UNC MWA

Art. 1677:

- § 1.: Art. 2(b) UNC MWA
- § 2.: Art. 2(d) UNC MWA; art. 1682 Ger.W. (oud)

Art. 1678:

- § 1.: Art. 3(1) (a) UNC MWA; art. 3(2) ICC REG
- § 2.: Art. 53bis Ger.W.
- § 3.: Art. 3(1) (b) UNC MWA; art. 3(3) ICC REG
- § 4.: Art. 3(2) UNC MWA

Art. 1679: Art. 4 UNC MWA

Art. 1680:

- § 1.: Art. 6 UNC MWA; art. 1684, 1685 en 1686, § 1 Ger.W. (oud)
- § 2.: Art. 6 UNC MWA; art. 1687, § 2, 1689 en 1691, § 2 Ger.W. (oud)
- § 3.: Art. 6 UNC MWA; art. 1698, § 2 Ger.W. (oud)
- § 4.: Art. 6 UNC MWA; art. 1696, § 4 en § 5 Ger.W. (oud)
- § 5.: Art. 6 UNC MWA
- § 6.: Art. 6 UNC MWA; art. 1717, § 1 en § 2 Ger.W. (oud)

Hoofdstuk II: arbitrage-overeenkomst

Art. 1681: Art. 7 UNC MWA; art. 1677

Art. 1682:

- § 1.: Art. 8(1) UNC MWA; art. 1679, § 1 Ger.W. (oud);
  - § 2.: Art. 8(2) UNC MWA
- Art. 1683: Art. 9 UNC MWA; art. 1679, § 2 Ger.W. (oud)

Hoofdstuk III: samenstelling van het scheidsgerecht

Art. 1684:

- § 1.: Art. 10(1) UNC MWA; art. 1681, § 1 Ger.W. (oud)
- § 2.: Art. 1681, § 2 Ger.W. (oud); art. 1685, § 1 Ger.W.

§ 3.: Art. 10(2) UNC MWA; art. 1681, § 3 Ger.W. (oud)
Art. 1685:

§ 1.: Art. 11(1) UNC MWA

§ 2.: Art. 11(2) UNC MWA; art. 1682 Ger.W. (oud)

§ 3.: Art. 11(3) UNC MWA; art. 1684 en 1685, § 2 Ger.W. (oud)

§ 4.: Art. 11(4) UNC MWA; art. 1684 en 1685, § 2 Ger.W. (oud)

§ 5.: Art. 11(5) UNC MWA

§ 6.: Art. 1683, § 4 Ger.W. (oud)

§ 7.: Art. 1689 Ger.W. (oud)

Art. 1686:

§ 1.: Art. 12(1) UNC MWA

§ 2.: Art. 12(2) UNC MWA; art. 1690, § 1 en § 2 Ger.W. (oud)

Art. 1687:

§ 1.: Art. 13(1) UNC MWA

§ 2.: Art. 13(2) UNC MWA; art. 1691, § 1 Ger.W. (oud)

§ 3.: Art. 13(3) UNC MWA; art. 1691, § 2 Ger.W. (oud)

Art. 1688:

§ 1.: Art. 14(1) UNC MWA; art. 1687, § 1 Ger.W. (oud)

§ 2.: Art. 14(1) UNC MWA; art. 1687, § 2 Ger.W. (oud)

§ 3.: Art. 14(2) UNC MWA

Art. 1689:

§ 1.: Art. 15 UNC MWA; art. 1691, § 3 Ger.W. (oud)

§ 2.: Art. 1691, § 2 Ger.W. (oud)

§ 3.: Art. 15(4) ICC REG

Hoofdstuk IV: bevoegdheid van het scheidsgerecht

Art. 1690:

§ 1.: Art. 16(1) UNC MWA; art. 1697, § 1 Ger.W. (oud)

§ 2.: Art. 16(2) UNC MWA; art. 1697, § 4 Ger.W. (oud)

§ 3.: Art. 16(3) UNC MWA

§ 4.: Art. 1697, § 3 Ger.W. (oud)

Art. 1691: Art. 17(1) UNC MWA; art. 1696, § 1 Ger.W. (oud)

Art. 1692: Art. 17 D UNC MWA

Art. 1693: Art. 17 E(1) UNC MWA

Art. 1694: Art. 17 F(1) UNC MWA

Art. 1695: Art. 17 G UNC MWA

Art. 1696:

§ 1.: Art. 17 H(1) UNC MWA

§ 2.: Art. 17 H(2) UNC MWA

§ 3.: Art. 17 H(3) UNC MWA

Art. 1697:

§ 1.: Art. 17 I(1) UNC MWA

§ 2.: Art. 17 I(2) UNC MWA

Art. 1698: Art. 17 J UNC MWA; art. 1679, § 2 Ger.W. (oud)

Hoofdstuk V: arbitrale gedingvoering

Art. 1699: Art. 18 UNC MWA; art. 1694, § 1 Ger.W. (oud)

Art. 1700:

§ 1.: Art. 19(1) UNC MWA; art. 1693, § 1 Ger.W. (oud)

§ 2.: Art. 19(2) UNC MWA; art. 1693, § 1 Ger.W. (oud)

§ 3.: Art. 1696, § 2 Ger.W.

§ 4.: Art. 1696, § 3 Ger.W.
 § 5.: Art. 1696, § 5 en § 6 Ger.W.
 Art. 1701:
 § 1.: Art. 20(1) UNC MWA; art. 1693, § 1 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 20(2) UNC MWA; art. 1693, § 2 Ger.W. (oud)
 Art. 1702: Art. 21 UNC MWA; art. 1683, § 1 Ger.W. (oud)
 Art. 1703:
 § 1.: Art. 22(1) UNC MWA
 § 2.: Art. 22(2) UNC MWA
 Art. 1704:
 § 1.: Art. 23(1) UNC MWA
 § 2.: Art. 23(2) UNC MWA
 Art. 1705:
 § 1.: Art. 24(1) UNC MWA; art. 1694, § 3 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 1693, § 3 Ger.W. (oud)
 Art. 1706: Art. 25 UNC MWA; art. 1695 Ger.W. (oud)
 Art. 1707:
 § 1.: Art. 26(1) UNC MWA; art. 1696, § 3 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 26(2) UNC MWA; art. 1696, § 3 Ger.W. (oud)
 § 3.: /
 § 4.: Art. 29(2) UNC REG
 Art. 1708: Art. 27 UNC MWA; art. 1696, § 4-§ 5 Ger.W. (oud)
 Art. 1709:
 § 1.: Art. 1696*bis*, § 1 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 1696*bis*, § 2 Ger.W. (oud)
 § 3.: Art. 1696*bis*, § 3 Ger.W. (oud)
 Art. 1710:
 § 1.: Art. 28(1) UNC MWA; art. 1700 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 28(2) UNC MWA
 § 3.: Art. 28(3) UNC MWA; art. 1700 Ger.W. (oud)
 § 4.: Art. 28(4) UNC MWA

Hoofdstuk VI: arbitrale uitspraak en de afsluiting van de procedure

Art. 1711:
 § 1.: Art. 29 UNC MWA; art. 1701 § 1 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 29 UNC MWA
 § 3.: Art. 1701, § 2 Ger.W. (oud)
 § 4.: Art. 1052(2) ZPO DE; art. 15(5) ICC REG.
 Art. 1712:
 § 1.: Art. 30(1) UNC MWA; art. 1715, § 1 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 30(2) UNC MWA; art. 1715, § 1 Ger.W. (oud)
 § 3.: Art. 1716, § 3 Ger.W. (oud)
 Art. 1713:
 § 1.: Art. 1699 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 1698, § 1, § 2 en § 3 Ger.W. (oud)
 § 3.: Art. 31(1) UNC MWA; art. 1701, § 4 Ger.W. (oud)
 § 4.: Art. 31(2) UNC MWA; art. 1701, § 6 Ger.W. (oud)
 § 5.: Art. 31(3) UNC MWA; art. 1701, § 5 Ger.W. (oud)
 § 6.: Art. 40 UNC REG; art. 37 ICC REG
 § 7.: Art. 1709*bis* Ger.W. (oud)
 § 8.: Art. 31(4) UNC MWA; art. 1702, § 1 en § 2 Ger.W. (oud)
 § 9.: Art. 1703 Ger.W. (oud)

Art. 1714:
 § 1.: Art. 32(1) UNC MWA
 § 2.: Art. 32(2) UNC MWA
 § 3.: Art. 32(3) UNC MWA; art. 1702, § 3 Ger.W. (oud)
 Art. 1715:
 § 1.: Art. 33(1) UNC MWA; art. 1702*bis*, § 1 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 33(2) UNC MWA; art. 1702*bis*, § 2 Ger.W. (oud)
 § 3.: Art. 33(3) UNC MWA; art. 1708, § 1 Ger.W. (oud)
 § 4.: Art. 33(4) UNC MWA; art. 1702*bis*, § 3 Ger.W. (oud)
 § 5.: Art. 33(5) UNC MWA; art. 1702*bis*, § 4 Ger.W. (oud)
 § 6.: Art. 1702*bis*, § 5 Ger.W. (oud)
 § 7.: Art. 35(4) ICC REG
 Art. 1716: Art. 1703 Ger.W. (oud)

Hoofdstuk VII: rechtsmiddelen tegen de arbitrale uitspraak

Art. 1717:
 § 1.: Art. 1706, § 2 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 34(1) UNC MWA; art. 1704, § 1 Ger.W. (oud)
 § 3.: Art. 34(2) UNC MWA; art. 1704, § 2, § 3 en § 5 Ger.W. (oud)
 § 4.: Art. 34(3) UNC MWA; art. 1707, § 1 en § 3 Ger.W. (oud)
 § 5.: Art. 1704 § 4 Ger.W. (oud)
 § 6.: Art. 34(4) UNC MWA
 Art. 1718: Art. 1717, § 4 Ger.W. (oud)

Hoofdstuk VIII: erkenning en uitvoerbaarverklaring van de arbitrale uitspraken

Art. 1719:
 § 1.: Art. 1710, § 1 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 1710, § 2 Ger.W. (oud)
 Art. 1720:
 § 1.: Art. 1710, § 1 Ger.W. (oud); art. 1719, § 1 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 1719, § 2 Ger.W. (oud)
 § 3.: Art. 1710, § 1 Ger.W. (oud); art. 1719, § 3 Ger.W. (oud)
 § 4.: Art. 35(2) UNC MWA; art. 1719, § 4 Ger.W. (oud)
 § 5.: Art. 35(1) UNC MWA
 Art. 1721:
 § 1.: Art. 36(1) UNC MWA; art. 1710, § 3 Ger.W. (oud), art. 1715, § 2 Ger.W. (oud) en art. 1723 Ger.W. (oud)
 § 2.: Art. 36(2) UNC MWA; art. 1719, § 4 Ger.W. (oud)
 § 3.: Art. 1723 Ger.W. (oud)

Hoofdstuk IX: verjaring

Art. 1722: /